

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40 ;

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDAȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 11a.

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Leo
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

O nouă primejdie națională.

— Autonomia catolică. —

De Z. Păclișan.

Viena, 10 Octomvrie.

Neamul nostru din Ardeal și Ungaria n'a stat nici odată în decursul dezvoltării sale istorice în fața unor primejdii atât de mari, cum sunt acestea în fața cărora stă astăzi. De când soarta ne-a pus alături de bunii noștri prieteni Unguri, viața ne-a fost o luptă continuă. Nu o luptă isvorită din lipsurile interne ale sufletului nostru, din nizuințele noastre spre progres ci o luptă desperată purtată pentru a ne apăra de loviturile înverșunate ale dușmanului.

În veacul al XIV-lea și în o bună parte a veacului al XV-lea după introducerea la noi, a feudalismului și după descentralizarea administrației statului, a trebuit să luptăm pentru a ne apăra moșia noastră, petecul nostru de pământ în care ne zăceau oasele părinților împotriva feudalilor hrăpăreți și iacomi. Lupta aceasta inegală a făcut din noi, popor liber și stăpân pe rosturile noastre, un popor iobag merit a uda cu sudorile feții și cu sângele inimei sale glia din care izvora bogăția pentru alții și din care noi primiam numai atât, de cât aveam nevoie pentru a trăi de pe o zi pe alta. A urmat apoi un veac și jumătate de cumplite prigoniri religioase, când aceiași prieteni atotputernici voiau să ne răpiască, nu moșia pe care erau deja stăpâni, ci cea mai scumpă comoară a sufletului nostru: *credința*. Pentru atingerea acestui scop au întemeiat tipografii și școli, au tipărit cărți, au votat legi inspirate de cel mai selbateg proselitism și au făcut din arhierii bisericii noastre simple unelte în mâinile superintendentilor și ale principilor calvini. Atâta n'a fost de-ajuns. În jumătatea primă a veacului trecut s'au aruncat cu o furie nemai pomenită asupra limbei noastre naționale, pe care voiau și voiesc până în ziua de azi să o înlocuiască cu o limbă străină de firea noastră și astfel a urmat seria aceea nesfârșită de legi și ordinațiuni revoltătoare, cari stau ca o stâncă de granit în calea dezvoltării noastre culturale.

Lipsit de rostul și rolul, care ar trebui să-l aibă în conducerea afacerilor publice ale țării, lipsit de bogății și de libertăți și astfel lipsit și de putința unei evoluții culturale normale, *neamului nostru i-a rămas un singur refugiu, unde credea, că nu vor călca picioarele sacrilege și care va rămânea neprăbușit de mâni profane: biserica*. Aceasta ne este unica cetățuie, pe care am putut-o păstra în decursul veacurilor și în care sufletul nostru se simțea la adăpost sigur. Vedem însă, că șovinismul fanatic neîndestulit cu trista situație pe care ne-a creat-o până acum, vrea să ne despoaie de sufletul, de firea noastră na-

țională însăș. Căci propaganda, care o face și lupta care o poartă pentru impunerea forțată a „ideii de stat național maghiar” nu e decât *tendința de-a ne lipsi de propriul nostru ideal național, de sufletul și de propria noastră ființă națională*. Realizarea „ideii de stat național maghiar” înseamnă *nimicirea desăvârșită, negarea existenței noastre naționale*. Și fiindcă, cum am zis, singurul zid de apărare al sufletului și al ființei noastre naționale românești e biserica, de aceea toate atacurile dușmane sunt îndreptate acum împotriva ei.

Primul pas decisiv în direcția aceasta e întemeierea episcopiei de Hajdudorog, care este, fără îndoială, cea mai mare lovitură venită în ultimele două veacuri asupra bisericii românești. Astfel e firească agitația uriașă, care ține încordată de-aproape un an de zile opinia publică românească și e foarte firească lupta, care s'a purtat și se poartă pentru a spulbera sau, cel puțin, a nimici efectele dezastruoase și urmările incalculabile ale acestui atentat. Ceeace regretăm e, că lupta nu s'a început — mai ales din unele părți — în timpul cel mai potrivit și nu s'a purtat cu energia și spiritul de jertfă cerut de importanța momentului și că pășirea noastră a fost lipsită de demnitatea reclamată de conștiința vredniciei și a valorii noastre și de conștiința mărimii dezastrului în fața căruia suntem puși. Sper însă, că vom înțelege în curând și mai ales, că vor înțelege cei competenți importanța acestor zile istorice și ne vor da, nouă și lumii întregi, pilda unui eroism potrivit cu gravitatea momentului.

Intemeietorii episcopiei de Hajdudorog vor merge, probabil, pe calea apucată. Ziarele vorbeau chiar înainte cu câteva săptămâni de o nouă primejdie pentru viața noastră națională, *de regularea autonomiei bisericii catolice*. Intemeierea episcopiei ungurești înseamnă pentru noi pierderea, desfacearea din corpul neamului nostru a 40—50.000 de români; înființarea autonomiei catolice însă, dublă planul cunoscut până acum, nu va însemna numai pierderea câtorva zeci de mii de suflete *ci contopirea întregii noastre provincii metropolitane unite în organismul bisericii catolice ungurești*. Pericolul este deci de sute de ori mai mare și astfel și lupta, pe care va trebui să o purtăm va fi o luptă pe viață și pe moarte.

Pentru ca publicul nostru să-și poată da seamă de ceeace ni se pregătește și astfel să se poată gândi de pe acum la mijloacele de luptă, voi expune, pe scurt, dezvoltarea mișcărilor autonome ale catolicilor unguri și voi arăta poziția, pe care au avut-o față de aceste mișcări reprezentanții bisericii noastre naționale unite.

Primele încercări pentru întemeierea autonomiei catolice s'au început în primăvara anului 1848. Până atunci fiind catolicismul religione de stat, biserica romano-catolică nu avea lipsă de autonomie. După ce însă s'a declarat

egalitatea și paritatea înaintea legii a tuturor confesiunilor recipiate (art. XX din 1848) și după ce prin articolul de lege III—1848 a fost pus în fruntea afacerilor statului un minister responsabil cu o influență covârșitoare în ce privește folosirea drepturilor de patron suprem, pe care-l avea și-l are regele apostolic asupra bisericii catolice, reprezentanții acesteia, clerici și mireni, au început lupta pentru a-și asigura o anumită independență față de statul devenit acum, din punct de vedere religios-bisericesc, indiferent. Reprezentanții acestei biserici nu puteau suferi, ca regele să-și deprindă drepturile sale de patronat printr'un minister care poate fi și acatolic și care e responsabil unui parlament, în care poate stăpâni ori când o majoritate cu sentimente potrivnice catolicismului iar de altă parte nu puteau suferi, ca ei să fie lipsiți de drepturile și privilegiile de cari se bucurau în urma art. de lege XXVI din 1791 confesiunile protestante mai ales după ce, cum am zis, art. XX din 1848 declarase absoluta egalitate și paritate, a tuturor religiunilor recepte. De aceea au înaintat dietei în 7 April 1848 o petiție, în care cereau asigurarea prin lege a drepturilor bisericii catolice și precizarea raportului dintre această biserică și puterea civilă a statului. Petiția n'e fost pusă în dezbateri. Au urmat apoi ni vi-foroși ai revoluției, iar după înăbușirea ei stăpânirea grea a absolutismului, când nime nu mai avea timp și voie a se ocupa de astfel de chestiuni.

Chestia autonomiei a devenit din nou actuală îndată la începutul erei constituționale. În 1867 Maj. Sa a conces tinerea adunării „statului catolic ardelean” (erdélyi kath. status gyűlés) compus din clerici și mireni și în vara aceluiaș an ministrul de culte, br. Iosif Eötvös, a adresat primatului I. Simor o scrisoare deschisă, în care-l provoca să înceapă mișcarea pentru organizarea autonomiei bisericii catolice din Ungaria. Astfel primatul a convocat în Octomvrie 1867 o conferență a episcopilor unguri la Buda care a compus și publicat un proiect autonomie amănunțit și după modificările făcute în urma observațiilor primite dela diferiți bărbați clerici și mireni, l'a supus în 1 Octomvrie 1867 spre dezbateri unei noi conferințe, la care au luat parte episcopii și mai mulți membri ai parlamentului și ai casei magnatilor. Discuția asupra proiectului la propunerea lui Fr. Deac s'omnis și s'a decis ca episcopii să compună un statut electoral, pe baza căruia să se aleagă un anumit număr de delegați clerici și mireni, care apoi să pregătească un nou statut electoral și numai congresul compus din delegați aleși pe baza acestuia (a statutului celui nou) să purceadă la stabilirea definitivă a proiectului autonom.

Statutul electoral pregătit de episcopatul catolic a fost aprobat în 28 Ianuarie 1869 și de Maj. Sa și îndată s'au început alegerile pentru congresul pregător, care conform ordinațiunii regești avea să se compună din 152 membri (25 arhierii, 24 delegați clerici și 103 delegați mireni). După terminarea alegerilor s'au început, în 24 Iunie 1869 ședințele congresului, cărui datorie era, cum am zis mai sus, să compună un nou statut electoral, pe baza căruia să se facă alegeri noi pentru congresul, care va rezolvi apoi definitiv chestia autonomiei. Acest congres și-a isprăvit repede lucrările, astfel încât noul statut a putut fi aprobat din partea regelui în 27 Septemvrie din acelaș an. În vara anului 1870 s'au făcut alegerile deputaților (clerici, $\frac{2}{3}$ mireni) cari au fost convocați la congres pe ziua de 26 Octomvrie (1870). Cu pregătirea proiectului de organizare a autonomiei fost însărcinată o comisie de 27 membri, în

congresul a fost amânat. Terminându-și comisia lucrările congresul a fost din nou convocat pe ziua de 11 Martie 1871 și a început discuția asupra proiectului pregătit de cei 27 membri, care a durat până în 21 Martie când s'a început discuția pe paragrafi. În 29 Martie proiectul a fost votat cu foarte puține modificări, iar în ziua următoare s'a ales o comisie de 12 membri, care avea datoria de-a se îngriji ca aceia să capete preînăita sancțiune din partea Maj. Sale.

Statutul primit de congresul acesta consta din 5 capitole împărțite în 129 paragrafi. În capitolul prim se descrie — în general — competența autonomiei catolice și se stabilesc organele ei administrative.

Competința autonomiei se extinde asupra tuturor chestiunilor privitoare la alegerea dignitarilor, la administrarea averilor școlilor și fundațiilor bisericesti catolice fără deosebire de rit sau naționalitate, iar organele acestei autonomii sunt: a) adunarea regnicolară catolică (országos katolikus gyűlés) și organele ei executive, b) adunările și senatele diecezane (egyházmegyei gyűlés és egyházmegyei tanács), c) senatele tractelor protopopești și d) adunările generale și senatele parohiale (egyházközségi gyűlés és tanács).

Capitolul al doilea se ocupă pe larg de competența adunării regnicolare și a senatului direcțional (igazgató tanács). Adunarea regnicolară se compune din 201 membri (25 episcopi, 5 prepoști și abati, 37 reprezentanți de-ai clerului și 134 mireni) dintre cari 27 sunt români (4 episcopi, 6 preoți și 17 mireni). Toate numirile în beneficiile înalte bisericesti, cari până aci se făceau din partea regelui la propunerea guvernului, se vor face pe viitor la propunerea adunării regnicolare catolice, respective a senatului direcțional (§. 14). Adunarea aceasta regnicolară stabilește planul de învățământ pentru toate școlile catolice (greco- și romano-catolice) din Ardeal și Ungaria cu excepția seminariilor și a școlilor mănăstirești, regulează pozițiunea, starea materială și calificațiunea profesorilor și dascălilor; administrează direct, respectiv controlează administrarea tuturor averilor și fundațiilor catolice școlastice și bisericesti; controlează activitatea organelor administrative înșirate mai sus (adunările și senatele diecezane, senatele protopopești, adunările generale și senatele parohiale); trage la răspundere pe toți învățătorii, profesorii și ceilalți slujbași pentru delictele comise și stabilește normele după cari au să se rezolve diferitele controverse ivite între cler și popor. Președintele adunării e primatul, iar în absența lui metropolitul cel mai bătrîn în oficiu. Urmează apoi o mulțime de paragrafi despre sfera de activitate a senatului direcțional. În cap. III—V se

precizează competența adunărilor și senatelor diecezane, a senatelor protopopești, a adunărilor generale și a senatelor parohiale.

Statutul acesta autonomie a fost prezentat în 12 Iunie 1872 Maj. Sale de o delegațiune condusă de primatul I. Simor. Maj. Sa l'a trimis guvernului spre „desbatere constituțională” (alkotmányos tárgyalás), care l'a pus apoi ad acta.

Astfel s'a început în deceniul din urmă al veacului trecut din nou mișcarea pentru organizarea autonomiei catolice. În Noembrie 1897 a fost convocat un alt congres compus din deputați aleși în baza normelor stabilite în 1869. Congresul și acum și-a ales o comisie de 27 membri însărcinată cu pregătirea unui nou statut de organizare a autonomiei catolice, iar aceasta a ales din sânul său o subcomisiune de 9 membri. Subcomisiunea a pregătit apoi până în Octombrie 1898 statutul, primit în anul următor și de majoritatea comisiei de 27. Conform proiectului acestuia organele autonomiei sunt numai: adunarea regnicolară, senatul direcțional și senatele diecezane. Privitor la administrarea averilor bisericesti și a diferitelor fundațiuni pii se păstrează „status quo” și numai administrarea fondului religios, al instrucției, al universității și în general a tuturor fundațiilor făcute pentru promovarea învățământului, se va ține de competența autonomiei. Candidările a trei persoane pentru scaunele episcopopești le vor face episcopii comprovinciali (aparținători aceleiaș provincii metropolitane) și le vor trimite primatului, care va cere și sfatul senatului direcțional și împreună cu părerea sa proprie le înaintează prin ministrul de culte Maj. Sale spre a numi pe unul din cei propuși.

În 31 Ianuarie 1900 a fost convocat din nou congresul — amânat în decursul lucrărilor alese în 1897 —, care a și început discuția generală asupra proiectului prezentat. În 10 Februarie aceasta a fost primit, însă înainte de-a se trece la discuția pe paragrafi s'a restituit comisiei de 27 ca să intre în tratative cu „factorii competenți”, adică cu episcopatul catolic și cu ministrul de culte. Comisiunea aceasta a exmis din sânul său o subcomisiune de 12 membri, care a ținut în tot decursul anului 1900 o mulțime de consfătuiri cu reprezentanții episcopatului (Laurențiu Schlauch, Oradea; br. Carol Hornig, Veszprém și Paul Szmrecsányi, Szepes) și cu reprezentantul ministrului de culte. Pentru ulterioarele tratative cu acest din urmă au fost delegați conții Iuliu Szapáry și A. Apponyi și canonicul Ludovic Rainer. În ședințele din 18—22 și din 26—29 Martie 1901 comisiei de 27 a modificat proiectul satisfăcând în parte și dorințele episcopatului și și dorințele ministrului. Proiectul astfel modificat a fost supus încă o dată des-

baterii congresului convocat pe ziua de 9 Ianuarie 1902 și după discuții lungi a fost primit abia în 10 Martie din acelaș an. În 13 Martie a fost prezentat regelui, care l'a trimis ca și în 1871 guvernului spre studiere. De atunci guvernul a fost mereu solicitat să facă pașii necesari pentru rezolvirea definitivă a chestiunii. Astfel acum lucrurile par a se apropia de sfârșit.

Românii luând în considerare faptul, că ritul, disciplina și obiceiurile bisericești unite se deosebesc de ritul, disciplina și obiceiurile bisericești latine, că biserica unită se bucură de-o independență absolută față de biserica latină, independența garantată prin bulla papală „Ecclesiam Christi” din 1853 și recunoscută și de legile statului (art. XXXIX — 1868); considerînd, că poporul ține cu tărie la drepturile bisericești sale autonome și independente cum a dovedit în marele prasnice național serbat în 1848 pe „Câmpul libertății” lângă Blaj, când a cerut, ca „biserica română fără distincțiune de confesiune să rămână liberă, independentă dela ori care altă biserică” și că acelaș lucru l'a cerut și clerul în sinodul ținut la Blaj în 1850 pentru a alege pe succesorul lui Ioan Leményi, pretinzând ca „metropolitul să fie capul bisericești române atârnat singur dela apostolicescul tron al Maj. Sale și în cele spirituale nemijlocit dela Scaunul apostolic din Roma veche” și cerînd dela noul ales „să păzească și să apere biserica noastră în vechea ei libertate, neatârnată de toată influența și subordinațiunea altor bisericești, ținându-se numai de nemijlocita atârnată dela patriarhul Romei veche” și că acelaș cler a zis în sinodul electoral din 1868 că „autonomia constituțională și sinodală a s. bisericești greco-catolice românești este și va rămânea restaurată pentru toți vecii” — au luptat din toate puterile împotriva încercărilor Ungurilor de a contopi în autonomia lor și de a nimici astfel drepturile fundamentale ale bisericești unite.

În 1869 au fost invitați și arhiericii bisericești noastre, nu prin metropolitul lor cum ar fi trebuit, ci fiecare separat, ca să dispună alegerile pentru congresul pregătit convocat pe 24 Iunie a acelaș an. Acestei invitații i-au răspuns numai episcopul Orăzii mari (Iosif Pop Szilágyi) și al Lugojului (Alexandru Dobra). La lucrările congresului din 1870—71 au luat parte iar numai episcopul Orăzii și al Lugojului. Ioan Oltean, care a ținut în ședința XIV (17 Martie 1871) o vorbire patriotică lipsită de cel mai elementar simț de demnitate națională; o vorbire din care reproducem câteva propoziții pentru a se vedea cum nu trebuie să vorbească un vlădică pus din mila lui Dumnezeu în fruntea bisericești române:

„Deși greco-catolicii — a zis el — au me-

Din literaturi străine.

Un erou.

De Stefan Sabian.

Trad. Dumitru Rareș.

Intr'un cupeu de clasa întâi a trenului accelerat se află în nemijlocita apropiere a ferestrei un domn elegant. Să aibă cam la douăzeci și opt — treizeci de ani. Pe fața rasă se oglindesc sumeția unui oficer de cavalerie — câteva cicatrice imprumutată feței o înfățișare energetică. Și în ținuta trupului zace ceva milităresc. Stofa costumului de călătorie se înmlădiază peste umerii lați și peste pieptul bolțit; picioarele îi sunt înfășurate într'un țolișor din piele de cămilă. În mână dreaptă, înmănușată, ține un volum din editura Tauchnitz, din care citește cu mare atențiune.

Povestirea noastră își ia începutul într'o mică stațiune din Elveția, unde a poposit trenul abea pentru două minute. Domnul cu cartea în mână aude cum se urcă cineva în vagon, cum apare, ceva mai târziu, în ușa deschisă a cupeului și cum intră. O damă. Domnul privește năcăjit întru câțva la persoana, care l-a întrerupt din citit, mai apoi aruncă la o parte — totuș, curtenitor — țigaretă, care și-o aprinsese adineaori. O aruncă fiindcă dama este frumoasă, chiar foarte frumoasă. Să aibă mult

optsprezece ani; păr negru, fața ca laptele și ca sângele, ochii albaștri, ca vinetelele.

Cu lipsa de stângăcie proprie unei domnișoare, care a fost părtașă de o creștere modernă, își depune domnișoara pălăria și jacheta și scoate din tășculița ei de călătorie o carte.

Domnul elegant privește câteva minute, cu atențiune, la fața plină de sănătate și la minuțata statură a feței, apoi ia din nou cartea în mână, cu o răceală impunătoare, și citește mai departe.

Fata se așează la fereastră, față în față cu ținărul domn din cupeu. Frunzărind în volum aruncă vre-o câteva priviri fugare la vis-a-vis-ul ei. Încearcă să citească, dar mereu i rătăcește privirea la capul frumos, bărbătesc, aplecat asupra cărții.

Trenul aleargă sgomotos. Vine conductorul și pleacă în curând. O mică pauză.

Domnișoara: (timidă, cu întârziere). Dacă nu mă înșel... Pardon, domnule... nu ești d-ta Vasile B.

Domnul: (liniștit). Da, eu sunt Vasile B. A, d-ta ești, dragă domnișoară Blanca? Ce întâmplare!

Domnișoara: (îi întinde mâna, surizând, cu fața înbușorată). Știam eu că nu poate fi altul. Ar fi sămănat prea tare. Dar tot te-ai schimbat...

Domnul: (surizând). Firește nu spre binele meu.

Domnișoara: (râde). Ei, n'aș putea susține așa ceva. Te-ai făcut mai corpulent...

Domnul: (glumet). Da, vezi, timpul, timpul...

Domnișoara: A, trei ani de zile! La vârsta d-tale nu însemnează nimic trei ani.

Domnul: Și par'că totuși! Nici nu m'ai recunoscut.

Domnișoara: Ei da, firește, în costumul acesta! De ce ești în civil?

Domnul: Am părăsit regimentul și nu mai ocup oficiul acesta.

Domnișoara: Pentru ce?

Domnul: (făcând un gest cu mâna, în semn de respingere ușoară a întrebării). O poveste veche, o poveste foarte veche... Dar te-ai schimbat și d-ta, d-șoară. Ba te-ai schimbat foarte mult chiar.

Domnișoara: (surzând). Firește, că nu în favorul meu.

Domnul: Erai un princhiudel mic când te-am văzut pentru ultima oară, iar acum...

Domnișoara: Da, vezi, timpul, timpul...

Domnul: (fără de veste). Știi că sameni foarte mult cu Irma?

Domnișoara: (serios). Așa îmi spua toți.

Domnul: Ochii, gura, nasul, toate le ai dela dânsa, — chiar și frizura.

Domnișoara: (râde). Dar te rog, te rog,

ropolie întemeiată de s. Scaun apostolic și recunoscută de legile țării, totuși eu nu pot uita binele pe care l-au făcut clerului și poporului nostru prima și Ungariei prin faptul, că au abzis de drepturile lor mitropolitane asupra episcopatelor noastre și au exoperat dela s. Scaun și dela Maj. Sa înființarea mitropoliei gr.-cat., nu pot uita — zic — că prin aceasta ei nu au încetat a fi primatul Ungariei și delegații s. Scaun apostolic al Romei, de aceea voi primi și urma totdeauna provocărilor primatului țării”.

Spunea mai departe fieiertatul, că-și ține de cea mai sfântă datorie să primească și aprobe statutul autonom, deoarece e de părerea, că interesele comune ale bisericii catolice se pot apăra și discuta numai în adunări comune regnicolare.

Deputați pentru acest congres a ales numai dieceza Orăzii mari pe Iustin Popfii, Iosif Vulcan și Iosif Roman, cari protestând energic în 3 Noemvrie 1870 împotriva încercărilor de-a răpi independența bisericii noastre au părăsit ședințele congresului. În schimb însă publicul românesc a fost cuprins de-o agitație extraordinară și la glasul br. Vasile Ladislau Pop s'a ordonat la Alba-Iulia (13 Aprilie 1871) unde a declarat, că ori ce concluze și decizii ale congresului rom.-cat. regnicolar sau ale ierarhiei romano-catolice din Transilvania și Ungaria le consideră „ca nule și neexistente pentru provincia mitropoliei gr.-cat. de Alba-Iulia cu episcopatele sale sufragane și cu întreg clerul și poporul greco-catolic”.

În anul următor reprezentanții clerului din întreaga provincie mitropolitană au cerut în conciliul I. provincial ținut la Blaj, ca „forma și administrațiunea provinciei de Alba-Iulia să se întocmească după ritul și disciplina bisericii orientale” și a declarat „cu toată solemnitatea provincia gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș de autonomă și independentă dela jurisdicțiunea ori cărei alte provincii bisericești, atârând ea singură și imediat dela s. Scaun apostolic al Romei”.

În Aprilie 1893 cu prilejul alegerii actualului mitropolit, sinodul electoral își exprimă din nou, în manifestul din 16 a lunii amintite, dorința „ca viitorul mitropolit împreună cu episcopii sufragani să lucreze din toate puterile... ca independența autonomiei bisericii noastre dela ori ce altă biserică din patrie, să fie apărată așa încât cea mai mică ingerință din partea celor necompeteți în afacerile bisericii noastre și ale instituțiilor ei să nu se poată valida și cu atât mai puțin subordina provincia noastră bisericești de ritul latin din Ungaria, cu care biserica noastră este numai coordonată, neatârând dela nime altul, decât numai dela Capul bisericii ca-

tolice romane”. Același sinod „considerând, că în timpul din urmă tot mai tare ies la iveală tendințe de-a se crea pentru biserică de ritul latin din Ungaria un organism autonom în care să fie contopită și biserică noastră, prin ce existența și independența provinciei metropolitane greco-catolice de Alba-Iulia și Făgăraș este greu amenințată; considerând, că aceste tendințe și-au ailat și expresiune concretă în statutul autonomiei catolice din Ungaria formulat în 1871, prin care biserică noastră și-ar pierde toată individualitatea sa de biserică autonomă, contopindu-se cu privire la toate afacerile sale școlare, fundationale și în mare parte administrative în organismul bisericești de ritul latin din Ungaria... se simte dator a protesta solemn în contra tendințelor amintite și mai vârtos a statutului memorat și cere dela viitorul mitropolit, ca împreună cu episcopii comprovinciali să facă toți pașii de lipsă ca biserică noastră să nu fie contopită în organismul autonom al bisericești latine din Ungaria cu nici un preț, chiar nici cu prețul congruei aduse în legătură cu acea autonomie, ci din contră să se exopereze dela locul competent punerea în viață cât mai grabnică a unui organism autonom separat pentru biserică noastră și întru toate conform cu aspirațiunile și dorințele legitime și juste, accentuate de repetite ori de clerul și poporul român”.

Aceleași sentimente de legitimă indignare și de revoltă le-a manifestat congresul din 1897. Cu câteva luni înainte de deschiderea acestuia episcopii noștri au ținut la Blaj o conferință (în 23 Iunie). În conferința aceasta au hotărât să se pună față de noul congres în rezistență pasivă și au înaintat atât Maj. Sale cât și primatului un memoriu, în care au cerut respectarea poziției noastre de drept public a provinciei noastre bisericești. Peste câteva zile (29 Iunie) s'a ținut la Cluj sub prezidiul profesorului universitar Alexandru Roman marea conferință a fruntașilor noștri, la care au participat 57 preoți și 131 mireni. Și aceștia au redactat un energic protest „împotriva încercărilor de-a fi contopiți în ori ce organism străin, vină acelea încercări din ori ce parte” și a declarat că „stă ferm pe bazele de dezvoltare ale dreptului istoric al bisericești române unite și ține neclintit la condițiile de existență ale acestei bisericești: independența, caracterul ei național românesc și instituțiile sale răsăritene. În urmare enunță, că credincioșii acestei bisericești nu pot lua parte la un congres autonom comun cu biserică catolică de ritul latin”.

În 4 Maiu 1899 Excelenta Sa, actualul mitropolit a înaintat primatului o nouă scrisoare, în care zicea, că provincia noastră bisericească nici chiar în afacerile bisericești de natură curat lumească nu-și poate jertfi autonomia sa și

nici nu poate admite în afacerile acestea jurisdicțiunea nici unei corporațiuni, fără a abziece de independența sa autonomică. Ultimul protest împotriva atentatului catolicilor unguri a fost acela al sinodului arhidiecezan ținut în Blaj la 22 Septemvrie 1899, compus de regretatul Augustin Bunea, care e o strălucită apologie a drepturilor bisericești unite.

Ziarele ungurești și după ele și ale noastre au adus înainte cu câteva săptămâni știrea, că ministrul de culte va prezenta în curând camerei proiectul despre regularea autonomiei catolice. Proiectul acesta, pe care nu-l cunoaștem, va fi sau statutul autonom primit de ultimul congres sau va fi un proiect vag, prin care biserică va fi îndrumată să-și alcătuiască un nou statut de organizare. Un lucru, însă, cunoscând mentalitatea și încăpăținarea compatrioților noștri și cunoscând ideile de cari au fost călăuziți în congresele anterioare, îl putem ști cu siguranță absolută: bisericești unite i-se pregătește o nouă lovitură, care o poate șgudui în însăși existența sa.

Stăm, prin urmare, în fața unei lupte extraordinare; extraordinară prin înscmnăta-tea sa și extraordinară prin cantul de energie, de însuflețire și de abnegație cu care va trebui s'o purtăm. Acum nu e vorba, cum am zis mai sus, numai de câteva zeci de mii de suflete ci e vorba de contopirea provinciei noastre metropolitane în organismul bisericești catolice ungurești. Dacă se va întâmpla și lucrul acesta, atunci biserică noastră este amenințată să-și piardă marele rol național și covârșitoarea sa influință, pe care a avut-o până acum asupra dezvoltării culturale a poporului nostru, atunci această biserică va deveni un corp mort, o mumie lipsită de caracterul său național și astfel lipsită și de viață.

Pentruca lupta aceasta decisivă să se sfârșească în favorul nostru, arhieriei cari ne cărmuesc astăzi trebuie să se gândească, că dela eroismul, energia și spiritul lor de jertfă atârând viitorul bisericești, pe care o păstoresc astăzi și trebuie să se gândească la memorabilele cuvinte ale sinodului electoral din 1868: „ori care ar fi destinat de Spiritul sfânt a ocupa scaunul mitropoliei Albei-Iu-

frizura nu, frizura e a mea. Ochii, gura, haida de, părul e original al meu.

Domnul: M'am interesat de dv. amândouă, și după ce ne-am despărțit. Știu că sora d-tră s'a măritat.

Domnișoara: (dând din umeri). Ai aflat-o din jurnale. Ea a vrut așa, a anunțat în jurnale, ca să cetesti și d-ta.

Domnul: (surizând ciudat). Într'adevăr?

Domnișoara: Eu sunt sora ei confidentă, mie mi s'a destăinuit. Ai crezut poate că o să aștepte biata fată după d-ta până acum?

Domnul: (apărându-se glumeț). A, Doamne fereste!

Domnișoara: (cu patos). Nici n'ai avut vre-un drept la așa ceva. I-ai făcut curte. Dar pentruce? Pentrucă n'ai avut cu ce să-ți omori vremea altfel. Fiindcă erai cu regimentul în apropierea orașelului nostru și fiindcă puteai să ne vizitezi, venind cu trenul cale de o jumătate de ceas. Ne vizitai de două ori pe săptămână, jucai tenis cu noi și făceai curte sorei mele. De te-ar fi transferat altundeva, n'ai fi făcut curte sorei, precum n'am fi jucat nici noi tenis cu d-ta.

Domnul: Și sora d-tale a gândit așa?

Domnișoara: (ușor). Poate. Dealtfel nu o știu. Dar chiar de ar fi judecat altfel, tot ar fi trebuit să vină la gândul ăsta, cu timpul, căci când ai părăsit garnizoana... Dar când ai fost pentru ultima dată la noi?

Domnul: Când am fost?.. când...

Domnișoara: Nu când a fost focul cel mare?

Domnul: Ba da, când cu focul cel mare. Atunci.

Domnișoara: (mirată). De-atunci n'ai mai dat pe la noi? Doamne! D-ta nici nu știi că au visat săptămâni întregi tot numai de d-ta treizeci de fete de pe la noi! Am scris cântece, balade populare, în onoarea eroului, care a căzut apărând crucea.

Domnul: Doamne, Doamne, la urma-urmelor au plâns chiar după mine?

Domnișoara: (râde). De dragul efectului și a impresiei artistice desăvârșite am fost silite să terminăm toate cântecele noastre triste cu moartea eroului. N'am putut să spunem pentru nimic pe lume că eroul nostru a scăpat teafăr, a fondat o familie și că s'a dat în brațele nelucrării, făcând cură de îngărășare.

Domnul: (râde). Nu, de fapt, asta n'ați putut-o zice.

Domnișoara: (puțin cochetă). Dacă ai ceti în jurnalul meu capitolul, care se referă la noaptea aceea, ai avea ideie cel puțin, despre ceea ce gândeam noi pe atunci.

Domnul: Spune, domnișoară, ce stă în jurnalul acela al d-tale?

Domnișoara: Mai întâi și mai întâi este descris incendiul groaznic, care a nimicit ora-

șul nostru — o descriere pe pagini scrise mărunt, mărunt. Apoi descriu cu o plasticitate în detalii documentară cum a fost dată pradă flăcărilor întâia casă și cum s'a lăsat focul. Ca să se sporească efectul, n'am amintit până aici nimic despre d-ta, deși îmi aduc chiar și astăzi prea bine aminte că ai luat cina la noi. Apoi am plecat eu, sora-mea și tata, și am ajuns în piața de dinaintea bisericești. Acum urmează descrierea scenelor, cari te ating până la lacrimi. Cum au fost transportați copii mici, de față, ca nește pachete mititele, în biserică. Mai apoi e cuprinsă și biserică de para focului. (Vocea ei primește deodată o nuanță, jumătate glumeată, jumătate patetică). Pe coperiș se afla figura unui bărbat. Era îmbrăcat cu nește pantaloni murdari, sdrețuțiți, cu o cămașe plină de funingine, în cap avea șapca de oficer. Isbea cu ajutorul unei prăjini lungi, la capătul căreia era legată o sdranță udă, în coperișul, pe care cădea potop de schinte. Da ordine cu glas detunător, care se auzea departe, și poporul adunat îl urma orbește. L-am recunoscut, l'a recunoscut și sora-mea, fiindcă tremura, ca și când ar fi avut friguri. Tata a întrebat cine e cel de pe coperiș. El e, a fost răspunsul.

Domnul: (surizând ciudat) Asta a fost punctul culminant al vieții mele. Două etaje peste suprafața pământului.

Domnișoara: Apoi urmează balada, al cărei text l-am compus eu. Incepe astfel:

liene sau unul din scaunele episcopoești greco-catolice... nu va ceda a se mai știrbi din drepturile bisericești noastre nici o iotă, prin nici o privire lumească, sau ecclesiastică ci mai vârtos va fi totdeauna gata a trage și a suferi ca Sava sau a merge pe urmele lui Clain și alui Maior, decât a-și vedea biserica sa batjocorită și umilită”.

Iar poporul credincios, clerici și mireni, trebuie să fie pătruns de-o conștiință superioară a drepturilor sale, și a rostului său național, să fie stăpânit de convingerea, că luptând pentru biserică — singurul mijloc de manifestare neînduplecată a vieții sale naționale organizate — luptă nu pentru o instituție moartă, nu pentru un lucru secundar ci pentru păstrarea unei condiții esențiale, că luptă pentru mântuirea sufletului său și a firei sale naționale și astfel lupta va trebui să fie purtată cu suprema energie posibilă și cu îndărătnicia desperată a omului care-și vede viața primejduită. Luptând astfel, cu încredere în Dumnezeu îndurător și al dreptății și în puterile noastre proprii, vom învinge!

Și să nu uităm, că și istoria își are legile ei; legi mai puternice și mai sigure decât toate alcătuirile politicianilor, cari vreau să ne facă azi fericiți prin operele minții lor întunecate de patimi. Neamul nostru niciodată nu s'a înmulțit și n'a făcut atâtea cuceriri teritoriale în țara asta decât atunci când alții voiau să ne răpească petecul de pământ pe care ne-am născut și nici odată credința noastră nu a fost mai vie, mai puternică decât chiar în epoca legilor și ordinațiilor prin cari voiesc să ne impună o limbă străină. Urmând astfel mai departe legea istoriei suntem convinși, că și din lupta aceasta, pe care o poartă pentru a ne răpi conștiința noastră națională, vom ieși învingători și cu o conștiință mai vie și mai puternică decât ori când altădată.

„Plângeți iete lacrimi multe,
Viața noastră tristă fi-va...”

Domnul: Și sora d-tale?

Domnișoara: (puțin cu răceală). Despre ea nu amintesc în jurnal. În noaptea aceea te-am văzut pentru cea din urmă oră. Am auzit că ai fi căzut de pe coperișul bisericești. Unii spuneau că ai fi rămas jos, cu oasele sfărmate, alții susțineau, că nu ți s'ar fi întâmplat nimica. În dimineața următoare, imediat, ne-am interesat, întrebând familia primarului unde te-ai dus după ce ai căzut. Ni s'a răspuns că ai fi plecat cu trenul de dimineață. Sora-mea ți-a scris pe adresa știută... (Scuzându-se totodată). Voia să se informeze de starea sănătății d-tale... N'a venit însă nici un răspuns... Așa mai târziu am aflat că ai fost transferat de acolo. Unde, nu o știu. (O mică pauză). Am cetit mai apoi că ai fost decorat din partea regelui din cauza purtării eroice de atunci a d-tale...

Domnul: (după o mică pauză). Căderea aceasta a avut o importanță enormă pentru viața mea.

Domnișoara: Pentru răunile astea, câteva, din fața d-tale?

Domnul: (surizând). Dar...

Domnișoara: O să capeti cu două sute cincizeci de fiorini mai puțină zestre. Astea n'au importanță atât de enormă.

Domnul: (râzând). Abstrăgând de asta,

Două consfătuiri confidentiale. Membrii delegațiunii ungare s'au întrunit ieri după amiază la orele 5 la o consfătuire intimă în Viena. A luat întâi cuvântul prim-ministrul Lukács, schițând în câteva cuvinte situația critică externă care ne impune o prevedere și o prudență deosebit de vigilență, iar pe de altă parte, acțiune grabnică și hotărâtă. Intre astfel de împrejurări era numai natural cu guvernul ungar să grăbească a ajunge de acord cu cel austriac și cu ministrii afacerilor comune asupra trebuințelor reclamate de armata și flota monarhiei. Războiul balcanic a izbucnit. După cele mai noi știri aflăm că acum și Bulgaria a declarat război Turciei. În asemenea condițiuni, guvernul nostru comun, și anume ministrul de externe și cel de război, s'au văzut siliți să declare că nu iau nici o răspundere pentru desfășurarea evenimentelor, dacă nu li-se pune la dispoziție mijloacele neapărat necesare. Guvernul nostru n'a avut încotro, a trebuit să cedeze și să aprobe votarea nouilor jertfe materiale, cu atât mai vârtos că monarhiei noastre i s'a rezervat o misiune nespuse de grea: să localizeze războiul în Balcani. Ori de care parte va fi succesul, va sosi în curând momentul când va trebui să luăm și noi parte în acțiunea pentru clarificarea situației — a spus prim-ministrul Lukács, — și cuvântul nostru numai așa va putea avea tăria cuvenită, dacă singuri i-o vom ști da. Iși exprimă apoi regretul că opoziția a stat cu totul departe de lucrările delegațiilor și le mulțumește aderenților guvernului pentru sprijinul ce i-au dat. Vorbește apoi Khuen-Héderváry și ministrii Tellezky și Hazai, accentuând cu toții gravitatea situației prin care trecem. Toți cei prezenți au ajuns la urmă de acord asupra împrejurării că votarea noului credit n'are să fie explicată ca un semn de încredere din partea delegațiunii ungare — cunoaștem cu toții „dragostea nețărâmură” de care sunt animați patrioții noștri față de Auffenberg — în ținuta politică a ministrului de război, ci exclusiv ca o urmare a situației externe deosebit de critice.

Delegații austriaci s'au întrunit deasemenea la o conferință intimă, aducând cu toții elogii ministrului Auffenberg și guvernului austriac.

Aflăm că creditul a fost redus la jumătate din suma cerută. S'au votat în total 179 milioane de coroane, din care sumă 125 de milioane vor fi folosite pentru acoperirea trebuințelor din armată de pe uscat, rămânând 54 milioane pentru flota de război.

Convocarea saborului bosniac. După cum am mai scris în numerii noștri trecuți, saborul

Bosniei a fost convocat pe 22 a lunei corente. În sesiunea ce se deschide vor fi prezentate saborului mai multe proiecte însemnate, cari au primit deja aprobarea guvernelor, austriac și ungar. Intre proiecte e și acela despre nouile investiții, dar cel despre construirea nouilor linii ferate nu e terminat încă, deoarece nici tratativele dintre cele două guverne n'au ajuns la sfârșit. Punctele esențiale despre nouile investiții sunt următoarele: pentru îmbunătățirea solului se prevăd 35 de milioane, pentru școli 9.7 mil., pentru instituții sanitare 4.5 mil. și pentru ridicarea unui penitenciar pentru femei un milion. O sumă considerabilă va fi întrebuințată pentru canalizări, drumuri, șosele și altele. Îndată ce dieta va fi întrunită, imediat se va începe desbaterea următoarelor proiecte:

Noul statut al orașului Serajevo, regularea măsurilor, reforma codului penal și a procedurii civile, organizarea judecătorilor și legea învățământului.

O chestiune de drept public în delegațiunea austriacă. În ședința plenară de ieri a delegațiunii austriace, referentul Grabmayer aduce la cunoștința delegațiilor pretențiunea Ungurilor, exprimată prin delegatul lor Issekutz, de a scoate din uz expresiunea „monarhia austro-ungară” și a o înlocui cu expresiunea „cele două monarhii” sau „monarhia ungară și austriacă”, o pretențiune, care ne uimește cu atât mai mult că ea vine din partea unui bărbat politic dintr'un partid 67-ist. Nu putem decât să regretăm că patrioții de dincolo de Leitha, spune Grabmayer, nici astăzi nu sunt în curat cu construcția monarhiei, și să protestăm împotriva încercării lor de a face dintr'o singură putere două țări și dintr'o monarhie două monarhii. Expunerile lui Grabmayer au fost primite cu aprobări și aplauze furtunoase din partea delegațiilor prezenți.

Când e vorba de subtilități de drept public vedem că Viena se arată destul de tare, dar fi-va ea oare tot atât de energică atunci când e „vorba de a acorda alte „concesiuni naționale” pe seama Ungurilor, concesiuni nu mai puțin primejdioase pentru integritatea monarhiei?! Trecutul, durere, nu ne prea dă dovezi liniștitoare în această privință.

M'am făcut om serios și m'am retras dela toate bucuriile vieții acesteia.

Domnișoara: Brrr... ce mai sentință! Nu joci nici tennis cel puțin?

Domnul: (surizând). Nici tennis măcar. Domnișoara: O, d-ta, regele jocului de tennis, e de necrezut!

Domnul: Credemi-o, domnișoară. Domnișoara: Și nici n'ai să mai joci vreodată?

Domnul: N'am să joc nici odată tennis! Domnișoara: Dacă am să o povestesc la ai mei n'are să o creadă nimeni. Doar nu vrei să ajungi filosof.

Domnul: Nu, asta nu, dar mă ocup mult cu cărțile.

Domnișoara: (triumfătoare). Acum iese cuiul din sac! Toți începeți dela o vârstă anumită să afectați că sunteți culți. Cetiți un volum din Schopenhauer, vă imbibăți de durerea lumii, de „Weltschmerz” și disprețuiți viața asta atât de minunată. Căci viața este frumoasă, prietinel meu.

Domnul: E foarte frumoasă!

Domnișoara: Dar știu eu, că d-voastră, domnii tineri, cari vă prefăceți că sunteți serioși, jucați rolul acesta fiindcă vreți să a-

Domnul: Ști D-ta prea bine, prietena mea, că am avut prea multe succese în viață, ca să știu că nu atragi atenția lumii astfel asupra persoanei d-tale.

Domnișoara: Atunci nu înțeleg de loc. (Trenul stă. Conducătorul strigă numele stației, lungindu-l. Domnul tresare deodată. Trenul fluieră și se pune iarăș în mișcare).

Domnul: Să nu ne tachinăm, domnișoară dragă, la proxima stație am să mă dau jos și am să-ți spun câteva cuvinte pline de seriozitate.

Domnișoara: (mirată). Doamne... ce sărbătorește vorbești deodată!

Domnul: Am iubit pe sora d-tale spune-i-o...

Domnișoara: Ce să-i spun?

Domnul: Nu-i spune nimica.

Domnișoara: Și afară de asta?

Domnul: N'am voit să mă mai întorc pe la d-voastră, fiindcă...

Domnișoara: Fiindcă?...

Domnul: Vezi, Domnișoară, când ai scris d-ta balada d-tale populară, ai fost silită să-l lași să-ți moară pe eroul ca să primească începutul d-tale eroic un sfârșit cum se cuvine. Nu ești poetă rea, dragă Domnișoară, dar poetul, care se chiamă „viața” are, poate, o fantazie mai bogată și e, de sigur, mai umorist decât d-ta.

Domnișoara: Nu te pricep.

(Pauză. Trenul își încetinește mersul, căci începe să intre într'o stațiune. În ușe apare figura vigoasă a unui flăcău — țăran).

Domnul: (flăcăului.) Poți să te pregăte-

Expectativă sau acțiune?

București, 10 Octombrie.

Nimic nu poate fi în aceste momente istorice, mai *important* pentru Românii din Ungaria și pentru Românii de sub stăpânirile străine în general decât *atitudinea României* în viitorul conflict general. Este *datoria* noastră ca ziar bineinformată și ca organul care veghează asupra soartei Românilor de sub stăpânirea ungurească de a ține publicul nostru românesc în curent cu toate manifestările *opinie publice* din regatul liber și cu tendințele oficiale cari se accentuează față de grava situațiune în Orient.

Este firesc ca primul gând să ne fie: nu vom putea oare *profita și noi* de viitoarea *învalmășală* spre a vindeca unele răni cari ne dor, spre a lua și noi cel puțin o parte din ceea ce ni se cuvine? Toți își vor lua partea lor. Noi să rămânem cu mâinile goale?

A doua chestiune care se pune este: care să fie atitudinea noastră, în actuala mare încercare de puteri a popoarelor, spre a putea lua *cât mai mult* fără a pierde nimic. Ce trebuie să facem spre a ne asigura nu numai actualul patrimoniu național, dar și acel din care am fost *deposedați* de anumiți usurpători străini?

Iată cele două mari idei cari preocupă, în clipele când aceste rînduri vor vedea lumina, întreaga suflare din țară și putem spune întregul românism *conștient*. Acum mai mult ca ori când, privirile fraților încătușați sunt ațintite asupra fraților liberi cari prin forța lor armată, așa de bine organizată și eminent comandată, au posibilitatea de a spune un cuvânt greu în consiliul european și de a *ușura soarta fraților asupriți*.

Ne apropiem de ceasul hotărîtor când va trebui să știm să profităm de *clipa istorică* care vine odată și nu se mai întoarce niciodată... Acum mai mult ca ori când trebuie să fim ageri, cumiți și prudenți, dar în acelaș timp și *energici întreprinzători*, acum mai mult decât în ori care an trebuie să ne întipărim în minte și în inimi proverbul românesc așa de mult spunător: *nu aduce anul ce aduce ceasul*.

ști! (Domnișoarei) De unde vii și unde călătorești?

Domnișoara: Călătoresc din internat acasă.

Domnul: (cu glas tremurând, un tremur abea perceptibil). Rămâi cu bine! Dacă ajungi acasă, spune-le că fetele cele treizeci n'au plâns în zadar.

Domnișoara: (ii întinde, mirată, mâna).

(Trenul stă pe loc. Țăranul vine și prinde pe domnul cu umerii lați de subțiori și-l ridică pe brațele sale, ușurel, ca pe un copilăș. Domnișoara privește la scena ciudată, — vede cu groază, că tolișorul din piele de cămilă, care acoperise picioarele tovarășului ei de călătorie n'a acoperit aproape nimica).

În liberul regat toată lumea care contribuie la conducerea politicii naționale este de acord în a considera actuala situațiune ca extrem de importantă și zilele cari vor urma ca *decisive* pentru tendințele românești de a spori patrimoniul național. Toate ziarele bucureștene, fără deosebire de culoare politică, relevă acest fapt și se unesc în a declara că interesele mari ale neamului întreg cer ca statul român să ia o atitudine cât se poate de energică și cuminte în aceste momente de grea cumpănă.

Trebuie însă să înregistrăm faptul că deși toată opinia publică vede situația în acest chip, există anumite divergențe de păreri cu privire la chestiunea *practică* de a stabili în mod real și definitiv care să fie atitudinea țării noastre, care să fie *politica eficace, imediată* a României.

Expectativă sau acțiune? — aceasta este alternativa mare asupra căreia este chemată să decidă națiunea. Care atitudine va fi oare mai profitabilă intereselor românești: așteptarea până când actualul conflict va schimba situațiunea în Balcani într'un chip sau altul dând anumite rezultate, sau intrarea directă în activitate căutând a smulge dela început prada din mâinile adversarului.

Cu toate că la începutul conflictului din Orient erau mai multe șanse ca statul român să se decidă pentru expectativă păstrînd neutralitatea, astăzi este mai *probabil* că vom intra și noi „în horă” și vom da actualului conflict o soluțiune favorabilă directivei românești. Cei *o jumătate de milion de soldați* bine înarmați, bine instruiți, viteji și rezistenți ai României vor da o *lovitură mare*, ei sunt gata de luptă, comandați de cei mai buni generali ai Orientului.

Infanteria română este, afară de cea franceză, cea mai bună din lume. Soldatul român este *viteaz, inteligent și rezistent*. Războiul dela 1877, atât de glorios, atât de plin de fapte eroice, de exemple rare de devotament și capacitate, a fost o încercare după care vor urma, fără îndoială, fapte de glorie militară și mai strălucite.

Artileria a fost sporită în ultimul timp în mod considerabil și este provăzută cu tunurile cele mai moderne cu tragere rapidă. Soldații noștri sunt admirabili țințași. Cai pentru tracțiunea tunurilor avem în abundență. Cavaleria și trupele de geniu sunt de asemenea la înălțime, așa că ne putem mândri cu o armată admirabil instruită, excelent echipată și bine comandată. Magazinele din Dealul-Spirei sunt pline de uniforme noi și de arme și cartușe. În tezaur avem *200 milioane de lei*, sumă rezervată pentru caz de război. Suntem gata să intrăm în foc în fiecare clipă și cu auspiciile cele mai bune!

Acolo unde va cere interesul mare al națiunii române (iar nu interesele unor anumite mari puteri, după cum s'a pretins), acolo va fi armata română. Ea este comandată din București și nu din altă capitală europeană, șeful ei este regele României și suflul care o animează este sufletul sacru al neamului românesc. *Ne vom bate pentru noi, nu pentru alții*.

Dacă însă socotelile *altora* se potrivesc cu *ale noastre*, cu atât mai bine! Regatul României, condus de un rege încercat și de o pleiadă de patrioți vrednici, va ști să salveze atât interesele statului român cât și cele ale națiunii, în mâinile căruia aparatul numit stat nu este decât un instrument destinat a servi interesul general.

Scrisoare din Londra.

In preajma războiului. — Atitudinea României și presa engleză.

Londra, 8 Octombrie.

Astăzi se deschide aci parlamentul. Despre chestiile mai însemnate ce sunt a se discuta, și avea prilejul să vorbească altădată. Acuma mă presc la criza din Balcani, la progătirile de război ce amenință, neliniștesc și preocupă toate cureurile. Am spus în scrisoarea trecută, că atitudinea României, rolul ce ar fi să-l joace într'un apropiat război, a fost obiectul multor nedumeriri, discuții și comentarii. Mai alaltăieri Lețiușca română din Londra a dat prin agenții Renter, un fel de comunicat, în care spune că „mânia „nu-i direct implicată în criza de față și că „e o greșală de a se considera România stat balcanic”. Cred că era mai bine să nu se fi un asemenea comunicat. E într'însul un pu de vedere limitat, care își are isvorul în obiceiul înfumurare de a ne crede cu ori ce chip eu peni. Aș vrea să știu, într'u cât e o scădere de face parte din Balcani, când de acești Balcani leagă mai ales un întreg trecut istoric? E bine să fim o simplă codiță a Occidentului, capul în Peninsula Balcanică, unde reprezintă o tradiție și o civilizație și unde avem un rol îndeplinit? Cum? România n'are interese în Balcani? Nu trăiește în Turcia un puternic element românesc? De ce se întretin atâtea școale în Turcia? De ce și-au vărsat sângele sute de Români macedoneni? Înțelegem bine prudența și cumtarea diplomatică; dar nici o diplomație din lume nu poate exclude afirmarea drepturilor. De aci și cel ce serie aci s'a crezut dator să lămurească presa engleză, dândul notițe la unele ziare, vorbă cu unii redactori, așa că ieri și azi au apărut numeroase articole, în cari se pledează — în legătură cu România, și chestia Aromânilor. Ne amintim un lung articol în „Star”, unde se arată fa prin cari a trecut această chestiune. Iar în rele ziar „Times” m'am bucurat să aflu o corespondență așa de limpede și vie, unde elementul românesc nu se uită:

„Cum și Kutovlahii sunt cuprinși între ste naționalități, România nu poate decât să s'jinească propunerea contelui Berchtold”. Și i mai departe:

„Ar fi îndoios altminteri, dacă Bulgaria încearcă a câștiga mărime teritorială; în acest România s'ar putea simți constrinsă să facă monstrație înarmată pentru căpătarea de comsații și asigurarea de anume privilegii în fața elementului vlah în Macedonia”. Ziarul „Westminster Gazette”, vorbind de atitudinea României, adaugă: „Credem mai degrabă, că România s'a mărghinit a menține o strictă neutralitate sta-i de acord cu iscusitul bun simț cu care e dusă această țară”. În legătură cu ce s'a scris pre România în zilele din urmă, trebuie să mintese și impresiile din București ale unui rist în „Daily Chronicle”. Intre altele spune:

„Bucureștii își primește oaspeții cu bra deschise. Venisem ca un simplu ziarist rătăc cu puține scrisori de introducere; dar abia cură trei zile și primii invitații dela patru s'tăți literare, ea să le țin conferințe”. Vorbă apoi de limba română și de scriitorii români, menind pe Vlahuță, Coșbuc, Goga, Sadoveanu pe Dabrogeanu-Gherea, numindu-l Bernard S al României, și sfârșește cu rîndurile: „De a cu atâția alți străini ce-au stat în București, cu mine o neștearsă amintire de generoasă talitate și grația și gingășia poporului ce l'este plăcutul oraș pe țarmurile Dâmbovi. Intoreându-ne la criza din Balcani, mai rămăr amintim cuvintele primului ministru englez stite înaintea alegătorilor săi:

„E multă vreme de când orizontul internațional n'a îmbrăcat un aspect mai înourat menințător cum e astăzi. N'am pierdut încă t speranța, că negrăita nenorocire a războiului Orientului Europei se poate înlătura. Marile țeri lucrează împreună într'o cooperare sinceră loială pentru menținerea păcii”.

D. Larung

Dr. RÓTH KALMAN,

MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.

Strada Bathyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Consultațiuni: a. m. 8-10, d. a. 2-4 ore.

Consultațiuni separat pentru tuberculoși

Altoire cu Tuberculin.

Ro 45-60

Pentru aeroplanul Ardealului

Transport din nr. 211 10.431.10

Dr. Liviu Ghilezan adv. Mođoş	20.—
„Agricola” soc. econ. pe acţii Hunedoara	100.—
Vasile C. Osvadă, dir. de bancă Hunedoara	20.—
Virgil Comşa, Hunedoara	20.—
Dr. Augustin Draghici Hunedoara	20.—
Ion Dinca	20.—
Dr. Gheorghe Dubleşiu avocat Hunedoara	20.—
Nicolae Manea Hunedoara	20.—
Nicolae Rimbaş Hunedoara	20.—
Avram P. Păcurariu Hunedoara	20.—
Ieronim Păcurariu Mercurea	20.—
Ion Păcurariu Zlaşti	20.—
„Poporul” inst. de cred. şi economii Sălişte	20.—
„Ajutorul” institut de credit şi econ. Şeica-mare	30.—
„Mercur” soc. pe acţii Năsăud	50.—
„Aurora” societate pe acţii Năsăud	50.—
Virgil Şotropa, profesor Năsăud	20.—
Iulian Marţian, profesor Năsăud	20.—
Emil Tişca, sefcontabil Năsăud	20.—
Dr. Pavel Tanco, director de bancă Năsăud	20.—
Gavril Scridon, prof. pens. Năsăud	20.—
Dr. Teodor Moisil, avocat Năsăud	20.—
Ion Gheţe, dir. gimn. Năsăud	20.—

Suma totală 11.041.10

D. Emil Tişca, care a făcut colecta în Năsăud trimite rezultatul colectei cu următoarea scrisoare:

Prea Onorată Direcţiune,

Entuziasmaţi de marele succes al aceluia, care ne-a ridicat prin geniul său în şirul celor dintâi state civilizate, ne-am grăbit şi noi ca să-i depunem obolul nostru pentru înfăptuirea unui şi mai perfect şi mai splendid aparat, cu care să câştige şi mai mulţi lauri spre înălţarea şi gloria neamului nostru românesc. Mi-am ţinut de-o foarte plăcută datorie ca să întreprind colecta aceasta, al cărei rezultat vi l'am expediat cu mandat postal.

Cu toată stima:

E. Tişca.

A V I Z !

Avizăm abonaţii noştri că expediţia ziarului „Românul” am transformat-o şi în viitor foaia se va trimite după sistemul nou folosit şi la foile mari din Budapesta şi străinătate.

Deoarece aceasta transformare a reclamat o muncă uriaşă şi credem că s'au strecurat şi unele greşeli la adrese, rugăm abonaţii cari nu primesc ziarul, sau primesc greşit să binevoiască a ne aviza despre aceasta ca să putem îndrepta momentan greşala comunicându-ne totodată şi adresa completă la care trebuie să se expedize ziarul.

Adm. ziarului „Românul”.

Războiul general va izbucni în Balcani.

Războiul general va izbucni în Balcani. — Lupta dela Podgoriţa. — Albanzii în contra Turcilor. — Consuili au părăsit Constantinopolul. — Ultimatul Serbiei. — Rusia mobilizează? — Atitudinea presei străine faţă de România. — Ştiri despre ultimatul Bulgariei.

Arad, 11 Octombrie.

Abia a început războiul în Balcani, şi deodată cu dânsul s'au ivit şi intrigile puterilor mari, cari voiesc să bage zizanie între cei patru aliaţi. Sârbia este asmuţată împotriva Bulgariei, iar Muntenegru împotriva Serbiei. Presa venală din statele poliglote, cari se tem să nu se incheie şi împotriva lor o alianţă a celor mici, similară celei din Balcani, presa aceasta fără conştiinţă aruncă fulgere împotriva celor patru state balcanice cari au hotărât să iasă de sub tutela Europei şi să-şi hotărască singure soartea.

Ziarele oficioase şi neoficioase ale marilor puteri europene asigură toată lumea că dacă n'ar fi izbucnit războiul, diplomaţiei europene i-ar fi succes să intervina în Turcia pentru aplicarea legii din 1880. Curios numai că puterile europene timp de 32 de ani n'au aflat de bine să o îndemne pe Turcia ca să aplice legea respectivă, ci abia acum, când cele patru state balcanice au cheltuit milioane cu mobilizarea, când entuziasmul lor pentru război a ajuns la delir, abia acum şi-au adus aminte că în Turcia trăesc atâtea naţionalităţi nedreptăţite.

Pe de altă parte presa austriacă atribuie toată vina nesuccesului diplomaţiei europene ministrului Sassonow, iar cea rusească se leagă de Berchtold al nostru. Se vede că şi un ministru şi altul n'au de ce se ruşina unul de altul, căci ambii şi-au arătat incapacitatea lor cu ocazia acestei crize balcanice. Tot sângele ce se varsă acum în Balcani cade în prima linie asupra celor doi miniştri.

Alături însă de războiul ce-l poartă presa vărsând în loc de sânge cerneală, în Balcani se desfăşură alt război care cere o mulţime de victime omeneşti. Muntenegrinii au înregistrat la început câteva succese, cari nu pot avea însă nici o influenţă asupra războiului, deoarece luptele aceste nu-s decisive, ci numai nişte încăierări mai mult sau mai puţin însemnate. Curioasă este atitudinea Turcilor faţă de acest război purtat de creştini pentru liberarea unor ţări creştine de sub dominaţiunea musulmană: pe când Turcii, deşi n'au fost înfrânţi, cedează Italiei Tripolitania musulmană, aşa zicând pe gratis, în Balcani ei se încăpăţinează şi apără cu furia disperării nişte ţări, ai căror locuitori sunt creştini. Cu această ocazie Albanzii, vecinii nemulţămiiţi, iarăşi sunt împotriva Turciei, cauzându-i neplăceri şi daune enorme.

Astăzi sau mâne se aşteaptă ultimatul Serbiei şi al Bulgariei. Grecia pare că şovăieşte, deoarece, după încheierea păcii între Turcia şi Italia, flota turcească va părăsi Dardanelele şi va ataca coastele greceşti. Despre atitudinea României circulă zvonurile cele mai contrazicătoare, ceace n'o împiedecă pe România să urmeze mai departe cu manevrele

regale. Zilele aceste a sosit pe câmpul de manevre şi regele Carol, iar faptului acestuia i se dă în străinătate mare importanţă politică şi militară.

Lupta dela Podgoriţa.

Podgoriţa. — Ieri trupele muntenege au început lupta pe întreaga linie. În preseară regele Nichita însoţit fiind de către prinţul Petru au sosit cu automobilul aci. Din partea trupelor li-s'a făcut o primire entuziastă. În aceeaş seară regele a inspecţionat poziţiunile trupelor. Ofiţerii îi sărutau poalele hainelor. Regele a primit apoi pe şefii triburilor albaneze, a grudişilor şi hotilor. Atacul era hotărât să se dea dimineaţa la orele 8, sub conducerea moştenitorului de tron Danilo. După ce trupele de cavalerie ale muntenegeilor au amuţit tunurile turceşti, au dat asalt asupra poziţiunilor turceşti de pe platoul Plameniţa. Turcii s'au retras repede, lăsând numeroşi morţi pe câmpul de luptă. În drum spre Scutari între trupele muntenege şi turceşti s'a dat o luptă desnădăjdută. Muntenegrinii au cucerit baracele turcilor.

Presă grecească despre războiul din Balcani.

A t e n a. — „Patris” ziarul oficios al guvernului publică în numărul său de ieri un prim-articol în care între altele se spune următoarele:

„Lupta statelor creştine nu se aseamănă cu lupta altor popoare. Este o luptă pornită pentru dreptate, este o luptă contra aceluia cari reprezintă ruşinea, şi civilizaţia modernă. Nu ne preocupăm de declaraţia cancelarului german căci nu dorim a intra ca cuceritori în ţară străină şi nici nu urmărim să subtilizăm drepturi aparţinând altora. Cerem restabilirea unei vieţi potrivită cu drepturile omului; cerem domnia egalităţii şi a dreptăţii, cerem aplicarea tratativelor şi realizarea promisiunilor vechi, cerem alungarea barbariei şi dreptul unor oameni de a trăi pe acelaşi picior de egalitate cu lumea civilizată. Deosebirea între occident şi Orient este tragică. Cei dintâi să beneficieze de toate bunătăţile civilizaţiei iar ceilalţi să se sbată sub călcăiul turcesc, a cărui existenţă încă în Europa constituie cea mai mare ruşine contemporană. Nu cerem ajutorul Marelor Puteri; nu cerem sprijinul nimănu. Cerem binecuvântarea Dumnezeului ortodoxiei ca să luptăm cu izbândă contra sălbaticilor şi a monstrilor.

Dacă Europa vrea să se localizeze războiul, să se localizeze! Dacă doreşte să nu se atingă teritoriul Turciei, să nu se atingă. Dar să se ştie, nici o putere omenească nu mai e în stare să oprească lupta ortodoxiei şi a creştinismului aliat, contra barbarilor. Dacă marea revoluţie franceză a avut de ţintă impunerea drepturilor omului, răscolirea înarmată a statelor Balcanice nu este altceva decât o mare revoluţie morală, în contra silei politice şi a tirăniei internaţionale.

Europa, ca închipuire politică de mult a încetat a fi la înălţimea visată de omenirea contemporană. Ca putere politică s'a dovedit mai prejos de volumul problemelor, care sporesc ameninţătoare în faţa ei.”

Margit-Viora

CRÈME.
POUDRE.
SĂPUN.

Nestricătoase, depărtează de pe faţă pistrii şi totfelul de neurătenie. — Preţul 1 cor. 60 fil.

De vânzare numai la: **BRAUN ERNO** farmacie la „Sfta TREIME”, Timişoara-Iosefin str. Bem 71.

In contra tăciunelui de grâu.

Cel mai bun mijloc

O doză 40 fl., care ajunge la 100 kgr. grâu.

Praf pentru porci,

care promovează îngrăşarea

1 cutie 70 fl.
1/3 Kgr. 1 cor. 50 „
1 „ 2 „ 50 „

Comisie pentru supravegherea reformelor în Turcia.

Petersburg. — „Utro Rossi” află că între Sassonow și Poincaré s'a stabilit o înțelegere în sensul ca după intervenția comună la Constantinopol și în capitalele statelor balcanice să se propună numirea unei comisii europene, menită a supraveghea realizarea reformelor în Turcia.

Budapesta. — La orele 12 s'a anunțat telegrafic că circulația trenului Orient-Express a fost suspendată, ceea ce probează că liniile sârbe și bulgare au fost cu desăvârșire rezervate pentru transporturi militare.

Proclamația regelui Nichita.

Cetinje. — Ieri regele a lansat o proclamație către popor, în care se constată că a trebuit în sfârșit să se dea ascultare strigătului de durere al fraților apăsăți din Serbia-veche, unde turcii măcelăresc zilnic nu numai bărbați, ci și femei și copii. Datoria față de patrie le impune muntenegrinilor să dea ajutor. Muntenegrenii ar fi făcut-o aceasta mai de mult, dacă nu s'ar fi așteptat rezultatul străduințelor pacifice a regelui în scopul apărării martirilor de peste graniță. Aceste străduințe au rămas însă zadarnice. Regele regretă foarte mult, că a trebuit să turbure pacea și să scoată sabia. Regele provoacă pe muntenegrinul, să se concentreze sub conducerea lui, dând mână de ajutor fraților apăsăți, vitejilor malisori, cari de doi ani luptă ca lei pentru drepturile și libertatea lor, și pentru unirea lor cu Muntenegru.

Muntenegru nu este singur. Cu el sunt toate celelalte state creștine din Balcani. Regele totdeauna a insistat pentru această alianță, pe care toate statele balcanice o așteptau dela învaziunea asiaticilor. Regele sprează că fiii vechilor soldați eroi azi mai mult decât oricând vor ridica prestigiul patriei și vor încunună cu noi lauri armele Muntenegrenilor. Muntenegru totdeauna s'a jertfit bucuros pentru frații lui. Atât simpatia lumii culte, cât și cea a tuturor slavilor vor însoți acțiunea noastră.

În sfârșit proclamația în cuvinte însuflețite provoacă pe muntenegreni, să meargă în luptă în contra Serbiei-vechi, unde se vor uni cu frații lor sârbi, conduși de cătră nobilul lor rege. Acolo muntenegrenii vor putea să îmbrățișeze pe frații lor din Serbia și vor câștiga libertatea celor subjugăți. Regele imploară binecuvântarea lui Dumnezeu pentru această cale, pe care dânsul în copilărie a visat-o și a cărei ziua profetită în poezii o vede sosită.

Trăiască Muntenegru! Trăiască alianța balcanică!

Un fiasco al politicii franceze.

Paris. — Declararea războiului de Muntenegru a produs desamăgire în cercurile politice cari văd în aceasta fiascul acțiunii diplomatice începute de Poincaré și Sassonow. Se pare că diplomația europeană a întârziat cu intervenția. Probabil că cele patru state balcanice s'au înțeles de mai înainte să nu se lase a fi intimidată de intervenția marilor puteri.

Părerea generală e că celelalte trei state balcanice vor declara astăzi sau mâine război și vor ataca pe Turcia din toate părțile deodată.

Șeful albanezilor Boletinaț de partea sârbilor.

Belgrad. — Șeful albanezilor, Iza Boletinaț, despre care se spunea că a trecut de partea turcilor, declară că va lupta cu sârbii, cărora le pune la dispoziție trupele sale în număr de 18 mii.

MANDAT.

Aceluia care cu prilejul cumpărării nou-tăților de toamnă și iarnă prezintă acest coupon, i-se va acorda 5% rabat din prețurile noastre solide fixate.

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Andrassy nr. 20

— palatul Fischer Eitz —

Pretențiile Serbiei.

Belgrad. — După declararea de război a Muntenegrului se crede aci că va urma îndată acea a Serbiei. Nota Serbiei cere în mod categoric autonomia vechei Serbiei și a Sandjacului sârbesc. De asemenea Serbia cere ca până ce Turcia va realiza reformele promise, Serbia veche și Sandjacul să fie sub controlul direct al Serbiei care va lăsa în aceste provincii o garnizoană militară. Apoi Serbia își rezervă dreptul de a numi un guvernator peste aceste două provincii. Guvernatorul va fi un prinț sârbesc. Deoarece prințul Pavel este încă prea tânăr și nu și-a isprăvit nici studiile, se crede că prințul George va fi acela care va numi guvernator. Cum însă aceste condițiuni impuse de Serbia nu au avut nici un răsunet în Turcia, războiul se consideră aci ca imposibil de evitat. Nota ce va avea caracterul unui ultimatum va fi predată Porții încă săptămâna aceasta. Serbia va da timp de două zile pentru răspuns. Dacă Turcia nu va răspunde în mod afirmativ la toate punctele notei, războiul va fi declarat. De asemenea și celelalte State balcanice vor preda, fiecare separat, câte o notă Turciei.

Războiul va fi declarat mâine.

Frankfurt. — „Frankfurter Zeitung” află din Constantinopol, că Bulgaria, Serbia și Grecia vor declara război Turciei chiar azi, sau cel mai târziu în mod irevocabil mâine.

Malisorii în contra Turciei.

Constantinopol. — Până acum malisorii dovedesc o atitudine foarte nesigură. În general se crede, că sub impresia concesiunilor primite, malisorii vor jura credință sultanului, se pare însă, că ei n'au încă cunoștință despre reforme și din cauza aceasta o mare parte vor trece de partea muntenegrenilor.

Regele Ferdinand la Podgorița.

Berlin. — Din Podgorița se anunță că sosirea regelui Ferdinand este așteptată pentru zilele acestea ca să se puie în fruntea armatei bulgărești. Principii muntenegreni Danilo și Mirco au sosit. Regele Ferdinand va fi însoțit de fiul său principele Boris, moștenitorul tronului.

20 de mii voluntari ruși în armatele statelor balcanice.

Belgrad. — Știri din Moscova spun, că 20 mii de voluntari ruși s'au angajat în trupele statelor balcanice pentru a lua parte la războiul în contra Turciei.

Moscova. — Azi s'au înscris 3000 de voluntari pentru a lupta cu sârbii contra turcilor.

Atitudinea presei străine față de România.

București. — Corespondentul din București al ziarului „Le Temps” trimite următoarele știri fantastice ziarului său, ceea ce constituie un blam pentru corespondentul unui ziar:

— Ministerul român și-a dat demisia. Se atribuie această decizie din cauza situațiunii generale. E foarte probabil că d. T. Ionescu, șeful conservatorilor democrați va veni la guvern. Este incontestabil, scrie, mai departe „Le Temps” că dacă Bulgaria triumfă, România nu va putea rămâne indiferentă și ea va trebui să aibă compensațiuni cel puțin echivalente cu avantajele pe cari le va obține Bulgaria. Dacă Bulgaria pretinde o extensiune teritorială, va trebui să se recunoască Româ-

niei drepturi egale pentru ca echilibrul actual să nu fie modificat. Pentru moment România va observa aceeași atitudine ca și marile puteri și expectativa cea mai atentă.

Armata sârbă gata să intre în sandjac. — 400 mii de sârbi sub arme.

Constantinopol. — Se dă ca sigur că armata sârbă va căuta să pătrundă în Sandjac. În apropiere de Javor s'a dat ieri o luptă între trupe turce și sârbe.

Din Belgrad se telegrafiază că 400,000 sârbi se află sub arme.

Maiorul Sturm a plecat cu instrucțiuni secrete la divizia dela Drina.

Consulii statelor balcanice gata de plecare.

Pera. — Consulii bulgar, sârb și grec au făcut vizitele de rămas bun și au luat toate pregătirile așteptând în fiecare moment ordinul guvernelor respective pentru a se reîntoarce cu toții acasă. Cercurile conducătoare turcești priveșc cu mult pesimism desfășurarea evenimentelor. Marele vizir a declarat, că, după a sa părere, intervenția marilor Puteri e absolut întârziată.

Ultimatum Serbiei.

Belgrad. — Azi la orele trei d. a. a fost predat răspunsul decisiv al guvernului sârb la nota Puterilor. Ministrul președinte Pașici a declarat următoarele: Turcia a mai promis acum 32 ani acordarea reformelor, însă nu și-a ținut promisiunea nici până azi. Serbia nu mai crede în promisiunile Turciei. În loc de acordarea reformelor în Vechea Serbie și în Macedonia, Turcia a privit cu ochi nepăsători grava anarhie și exterminarea creștinilor de acolo, de aceea au recurs Statele balcanice la cel din urmă mijloc: la mobilizarea generală. Această mobilizare generală a Statelor balcanice este un răspuns numai la atitudinea provocatoare a Turciei. Azi, este prea târziu, și mobilizările nu se mai pot revoca.

Aceste declarații ale lui Pașici au fost primite cu mare bucurie de presa sârbească care îl sărbătorește ca pe un erou național. După Pașici orice intervenție de aci înainte este tardivă și ne la locul ei și după război Serbia se va supune dorințelor marilor Puteri.

Tot astăzi Nenadovici, consulul sârb la Constantinopol, a predat Porții ultimatumul Serbiei. Azi ori mâine Serbia va declara război Turciei.

Comunicatul guvernului bulgar.

Sofia. — Orice speranțe pentru pace sunt pierdute. Guvernul a dat azi următorul comunicat:

„Consiliul de miniștri a discutat comunicarea trimisă ieri dlui Gheșoff de cătră ministrii Rusiei și Austro-Ungariei. Din nefericire, n'a găsit în acest comunicat aceea ce aștepta, adecă precizarea reformelor cari au fost propuse Turciei și garanția realizării lor. Europa a întârziat, Muntenegru nu poate fi lăsat singur”.

Acest comunicat a fost dat publicității în Sofia și trimis miniștrilor Rusiei și Austro-Ungariei.

Viena. — „Wiener Allg. Zeitung” primește știrea, că după știri sosite la ministerul de externe din Viena mai mulți consuli bulgari au comunicat consulilor englezi, că Sâm-

Dantele, cordele, catifele, decoruri pentru haine, mă-tăsuri, ciorapi, mănuși și orice accesorii de croitorie

se capătă la

nr. 122-109

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Andrassy nr. 20

— palatul Fischer Eitz —

bătă Bulgaria va declara războiul Turciei și Lumi va începe lupta.

Rusia și Austro-Ungaria.

Petersburg. — „Novoie Vremja” anunță, că Austro-Ungaria a mobilizat patru corpuri de armată. De altă parte se anunță, că guvernul rusesc tocmai ca și în 1878, — deși e ferm decis să localizeze războiul, — a ordonat să fie pregătite 1800 vagoane de tren în ținutul Donului, pentru că în caz dacă Austro-Ungaria va păși în acțiune, 80 de regimente de cazaci să fie transportate la frontiera vestică.

Vase franceze în apele turcești.

Paris. — Cuirasatele „Leon Gambetta”, „Victor Hugo” și Jules Ferry” au primit ordin să facă pregătiri pentru o eventuală plecare în apele grecești și turcești în scopul apărării intereselor franceze în Orient.

Spioni turci.

Semlin. — Ieri în apropierea Rusciukului au fost prinși doi spioni turci, cari intenționau să arunce în aer podul de fier de peste râul Lom. Spionii turci au fost predați tribunalului marțial.

INFORMAȚIUNI

Arad, 11 Octomvrie 1912.

Onomastica monarhului și românii din Viena. La onomastica Majestății Sale s'a serbat în capela ort. română din Viena (I. Löwelstrasse 8) serviciu divin cu Te-Deum solemn. Au fost prezenți membrii comitetului bisericesc în frunte cu presidentul lor general Alexandru Lupu, reprezentanții autorităților: căpitanul districtual Dr. Hans Lieger, și din partea guvernului consilierul în ministerul instrucțiunii publice Dunowsky, consulul României la Viena d. Hans Arnold, secretarul legațiunii d. Ghermani atașatul comercial Dr. G. Moroiianu, mulți ofițeri români din garnizoană, general D. Materinga, colonel Silviu de Herbay și alți ofițeri și funcționari militari activi ori în retragere, colonia română în număr frumos.

Serviciul divin a fost celebrat de protopresbiterul militar Pavel Boldea. Părintele Boldea a rostit un discurs festiv, în care făcând urări la adresa octogenarului monarh, a arătat binefacerile Majestății Sale și credința Românilor cătră tronul și dinastia suveranului lor, și a accentuat eroismul cu care au luptat soldații români, din toate generațiile, atât ca ostași simplii cât și ca ofițeri și comandanți superiori, pentru patria lor.

Cuvintele părintelui Boldea au impresionat profund. Corul a intonat imnul popular.

Toate ziarele vieneze au luat notă despre această serbare frumoasă.

M. Sa regele Carol și războiul din Balcani. În momentul când îi era prezentat atașatul militar al Bulgariei, M. Sa regele Carol care avea o formulă binevoitoare pentru fiecare din atașatii cari i se prezentau, l-a întrebat:

— Cum stați?... Situațiunea e turbure... Aveți războiu...

Atașatul bulgar n'a răspuns direct, ci închinându-se a zâmbit într'un chip care însemna:

— Nu se putea altfel.

La care M. Sa a adăugat:

— S'ar fi putut evita.

Convocare. Despărțământul protopopesc Radna al reuniunii învățătorilor români ort. din protopopiatele arădane I—VII își ține adunarea sa de toamnă Mercuri în 10 (23) Octomvrie a. c. în comuna Paulișul-vechiu, în școala colegiului George Stoian, pe lângă următorul program: 1. Dimineața la 8 oare chemarea Duhului Sfânt. 2. Ascultarea prelegerilor. 3. Deschiderea ședinței și designarea membrilor pentru autenticitatea protocolului. 4. Citirea circularului biroului central. 5. Reflexiuni asupra prelegerilor. 6. Citirea eventualelor disertațiuni și prelegeri intrate. 7. Reflexiuni asupra punctului 6. 8. Propuneri și interpelări. 9. Apelul nominal. 10. Alegerea comisiunii literare. 11. Incasarea taxelor. 12. Defigerea locului pentru adunarea proximă de primăvară. 13. Inchiderea ședinței. — Curvin la 22 Sept. (5 Oct. n.) Vasile D. Ilișiu președinte, Trăian B. drich secretar.

Cancelarie advocațională nouă. D. Dr. Cornel Papp, și-a deschis cancelarie advocațională în Careii-mari.

„Serbările dela Blaj” — publicația despărțământului Blaj, pe cum ni-se spune din parte competentă, s'a bucurat de o trecere neașteptată.

Nenumărat este numărul celor cari au comandat două și mai multe exemplare. Relevăm însă în chip deosebit munificența fraților d. ni Antoniu și Petru Mocsonyi, cari au comandat singuri nu mai puțin de 70 exemplare. De asemenea entuziasmul domn A. D. Florescu din București a dat suma de 100 lei, pentru ca 5 ex. din „Serbări” să i se trimită dânsului, iar pentru restul banilor să se distribuie exemplarele corespunzătoare la țărani. Câțiva din bărbații marcanți ai victii noastre românești și-au rescumpărat apoi în chip munificent exemplarele de onoare, ce li-s'au trimis. Comitetul central al „Asociațiunii”, pe cum suntem informați a hotărât de asemenea, să cumpere, din budgetul său un număr oarecare de exemplare. Așa încât din întreg tirajul publicației abia mai sunt nedesfăcute vre-o două-trei sute de exemplare, de aceea cetitorii noștri cari nu au încă și ar dori să mai aibă această scriere, atât ca cuprius cât și ca execuție tehnică, de o reușită splendidă — să grăbească a se adresa dlui profesor Dr. Victor Macaveiu (Blaj—Balázsfalva), eventual oricărei librării românești. Prețul volumului franco este cor. 3.50 (4.50 franci pentru România).

Totodată în numele comitetului despărțământului Blaj, rugăm pe acei domni, cărora li-s'au trimis spre vedere câte un exemplar din „Serbările dela Blaj”, să binevoiască sau a remite exemplarul sau a achita prețul lui, pentru ca să se poată face și încheia socoțile cuvenite.

România considerată în Franța. Corespondentul din Paris ne scrie:

„Cu prilejul norilor de furtună cari se adună acum în Balcani și din cari Europa așteaptă în fiecare moment să vadă țîșnind trăznetul, ziarele franceze s'au ocupat foarte mult și de România, de situația ei politică, de armata ei. Atitudinea ei calmă, impasibilă dar hotărâtă face ca să se vorbească de ea cu o stimă deosebită. O nuanță particulară caracterizează pașagiile de ziare în care este vorba de dânsa. Și din nuanța aceasta simți, că francezii judecă această țară cu o considerațiune specială, punându-o și cu drept cuvânt, în afară de micile state balcanice cari preocupă acum așa de mult continentul nostru.

Printr'o selecțiune justă, firească și spontană, francezii vorbesc de România ca de o națiune a cărei civilizațiune e mai înaintată, a cărei importanță e mai mare, al cărei viitor este mai luminos decât acela al vecinilor ei dela ră-

sărit. „Le Temps” ocupându-se de armata românenască pe care o numește excelentă din toate punctele de vedere, n'a uitat să vorbească de vitejiile ei de pe câmpia Plevnei, precum și de agerimea ei de esență pur latină. O simpatie discretă inconștientă și naturală se desface din toate articolele ziarelor pariziane în care se pomenește despre neamul românesc. Și cu toate acestea — scriu aceasta ca pe o simplă constatare — francezii fac o abstracțiune ciudată de monarhul care îl guvernează. Numele regelui Carol vine foarte rar sub condeiele scriitorilor de aci!”

Biblioteca arhidiecezană din Blaj a primit zilele trecute o frumoasă donațiune: o colecție compactată a operelor sf. Augustin, tipărită în 10 tomuri mari, format folio, la Lyon în 1568. Marinosului dăruitor care este d. Dr. Alexandru Vaida-Voevod, deputat național, i se exprimă prin aceasta recunoștință și mulțămire. — Dr. Victor Macaveiu, bibliotecarul arhidiecezan.

Societate de muzică și cor din München în Arad. De Luni 14 Octomvrie, începând, o societate de muzică și cor din 6 dame și 6 bărbați sub conducerea dirigentului A. Reinert va concerta vre-o câteva zile în localitatea hotelului „Central” din Arad. În grădina de iarnă în fiecare seară concertează nou înființatul taraf din 16 membri al lui L. Almai.

Pentru susținerea școlii din Nima au contribuit următoarele generoase instituite: „Concordia institut de credit în Gherla 25 cor., „Bistrițeană” institut de credit în Bistrița 5 cor., capitulul catedral din „fondurile ardelene” din Gherla 200 cor. și colecta dlui Dr. Olteanu din Lăpușul-unguresc 12 cor., — pentru cari daruri li-se aduc binefăcătorilor mulțămire din partea senatului școlastic gr. cat. din Nima. — Gheorgehe Manu, preot gr. cat.

Ajutor fraților năpăstuți. La apelul publicat în „Românul” de fruntașii satului Oarda de Jos pentru ajutorarea inundaților din acest sat au sosit până acum ajutoare dela următorii binefăcători:

Dr. Alexandru Fodor medic, Alba-Iulia	20.—
Nicolae Mihăilă proprietar Vinerea	25.—
Ioan Miga farmacist Constanța	20.—
Atanasie P. Bologa preot Lupeni	10.—
Dna Felicia Dr. Rațiu Sibiu	4.—

Rugăm onoratele noastre redacțiuni să binevoiască a publica apelul nostru din nrul 207 al „Românului” (sub titlul: „frații nenorociți de revărsărie de ape cer ajutorul public”) și în celelalte ziare românești. — Oarda de Jos, 10 Oct. 1912. Ioan Handa preot, Basil Hațegan învățător.

Curiozitățile ultimului recensământ din Germania. Ultimul recensământ al populațiunii imperiului arată că în Germania se află: un om căsătorit în vârstă de 15 ani, 16 de 16 ani, un văduv de 16 ani, 63 căsătoriți de 17 ani, 511 de 18 ani, un văduv de 18 ani și 2 divorțați de 18 ani. Se numără 64 de soții în vârstă de 15 ani, 539 de 16 ani, dintre cari o văduvă și una divorțată. S'au găsit 15 centenari de sex masculin, dintre cari 2 sunt celibatari, 1 e căsătorit și 12 văduvi. Dintre femeile cari au trecut de 100 de ani sunt 2 căsătorite și 42 de văduve.

Dare de seamă și mulțămire publică. Pentru clădirea din nou a unei biserici gror. românești în Panciova au dăruit numeroase persoane din regat. Până acum au binevoit a dăru pentru înălțarea cât mai timpurie a noului Sion românesc: P. S. S. Ghenadie, dreptcredinciosul Episcop al Eparhiei Râmnicului Noului Severin 20 lei. P. S. S. Callist, dreptcredinciosul Episcop al Eparhiei de Argeș, 9 coroane

Biroul tehnic
Inginer diplomat **Robert Goldschmidt**
autorizat legal. Telefon: 489.
Brașov (Kronstadt) Schlossbergzeile nr. 8.

Dă consultări în toate chestiile industriale și tehnico-industriale
:- Proiectează și execută stabilimente electrice și de mașini. :-
Liferează turbine, roate hidraulice și pompe centrifugare, după construcții speciale probate.
Execută stabilimente hidrodinamice și de mori.
Liferează mașini pentru toate ramurile industriei.

43 fileri. P. Partenie, iconom directorul cancelariei episcopesti, R. Vâlcea 5 lei. Dr. Sabin, prefect, R. Vâlcea 20 lei. C. C. Herescu subprefect, R. Vâlcea 3 lei. N. Negoescu primar, R. Vâlcea 5 lei. G. V. Niculescu iconom protoereu, R. Vâlcea 10 lei. G. Niculescu elev, R. Vâlcea 2 lei. Librăria Matei Basarab, R. Vâlcea 2 lei. Banca populară „Zăvoiu”, R. Vâlcea 5 lei. Oprea Dumitrescu, pensionar, R. Vâlcea 1 leu. S. Dimitrie R. Vâlcea 2 lei. D. Barbulescu of. la magistrat, R. Vâlcea învățător, Ionești 2 lei. State Varlaam croitor, R. Vâlcea 1 leu. Costache Alexiu comerciant, R. Vâlcea 1 leu. C. C. Popa comerciant, R. Vâlcea 2 lei. I. Nicolau, R. Vâlcea 1 leu. Anania Moraru, R. Vâlcea 5 lei. Vasile Buta, R. Vâlcea 5 lei. Ioan Albescu, R. Vâlcea 5 lei. N. Almășan, R. Vâlcea 1 leu. I. Ștefănescu, R. Vâlcea 1 leu. I. G. Puchiu, R. Vâlcea 5 lei. Ciupală și Bălu, comerciant, R. Vâlcea 10 lei. I. Obrocea, Ploiești 20 lei. C. Danilescu, institutor, R. Vâlcea 2 lei. D. P. Brătianu, militar, R. Vâlcea 1 leu. P. Armănescu librar, R. Vâlcea 2 lei 50 bani. Preotul Bălășel, Ștefănești 10 lei. N. Popa, elev, R. Vâlcea 2 lei. Filimon Angelescu paroh, Romani 1 leu. Ștefan Athanasiu, R. Vâlcea 2 lei. Al. Ștăncescu, R. Vâlcea 2 lei. Toma Nicolescu, preot, Peșteana 1 leu. D. Drăgănescu comerciant, Pietrari 50 bani. D. Constantinescu mare proprietar, R. Vâlcea 5 lei. Dr. Constantinescu medic, R. Vâlcea 1 leu. C. A. Popescu preot, jud. Vâlcea 1 leu. Oprea Simion mare proprietar, R. Vâlcea 1 leu. N. I. Simian mare proprietar, R. Vâlcea 10 lei. C. Hanciu, R. Vâlcea 10 lei. N. Hociotă, R. Vâlcea 5 lei. G. Ștefănescu, R. Vâlcea 5 lei. I. Vasilescu, R. Vâlcea 1 leu. Vasile Ivancea, R. Vâlcea 50 bani. V. Buta, R. Vâlcea 2 lei. N. Minuța, R. Vâlcea 50 bani. Spiridon Ștefănescu, R. Vâlcea 50 bani. N. Safirescu învățător, Ionești 2 lei. D. George, R. Vâlcea 50 bani. T. Aslan, R. Vâlcea 50 bani. Grigorie Otteteleșianu mare proprietar, R. Vâlcea 40 bani. Oprisan Vernescu, R. Vâlcea 2 lei. Cesarie Tașcu, R. Vâlcea 50 bani. P. Didicescu, R. Vâlcea 1 leu. G. Breteșan, R. Vâlcea 2 lei. G. G. Isvoran farmacist, R. Vâlcea 5 lei. G. I. Z. Dumitrescu, Brijoreni 50 bani. D. Mărgăritescu paroh, Drăgășani 2 lei. A. Constantinescu, R. Vâlcea 50 bani. „Providența” societate cooperativă, R. Vâlcea 20 lei. N. Călin, R. Vâlcea 1 leu. D. C. Tănăsulă, R. Vâlcea 1 leu. D. Preotescu paroh, Călimănești 2 lei. V. Iosifescu agricultor, Călimănești 50 bani. Cornel Florian funcționar, Călimănești 5 lei. G. Iosif contabil, Călimănești 5 lei. Liga Culturală, Călimănești 20 lei. D. Jantea proprietar, Călimănești 10 lei. Nicolae Capra, mare proprietar, Tîgănești 10 lei. Mărdăianu, București 50 bani. C. Brănescu, Jibla 50 bani. „Banca Vâlcea”, R. Vâlcea 10 lei. „Banca Mehedințului”, Turnu-Severin 40 lei. „Banca Comercială”, Turnu-Severin 20 lei. S. Blaga farmacist, Turnu-Severin 3 lei. Gr. Dumitrescu comerciant, Turnu-Severin 1 leu. Teodor Costescu mare proprietar și fost prefect, Turnu-Severin 20 lei. D. Franasovici adv. Turnu-Severin 5 lei. Dr. G. Crăiniocanu medic București, 10 cor.

Rugăm pe toți nobilii noștri Donatori, ca să binevoiască a primi și pe această cale pentru frumoșele jertfe, ce ne-au făcut, expresiunea celei mai distinse stime, mulțămirea și recunoștința, ce pururea le păstrăm cu drag în inimă noastră.

Panciova-Banat, 26 Septembrie 1912.

În numele credincioșilor parohiei ortodoxe române din orașul Panciova-Banat:

Ioan Stroca,
preotul Panciovei.

Un plăcut spectacol pentru orașul Vârșet este expoziția de mobile a lui Ștefan Sladek, Str. Kudrici 42, înscrisă în propria lui fabrică. Se află în mare asortiment, dela cele mai simple până la cele mai luxoase, precum, mobilă pentru camera de dormit, salon, sufragerie, birou. Mobile tapitate, fier aramă și piele, apoliane, tablouri, covoare, perdele, cele mai renumite mașini de cusut, în preturile cele mai ieftine. Garnituri complete pentru locuințe, hoteluri, vile și camere de baie, cu condiții foarte favorabile. Recomandăm fabrica noastră în atenția On. Publicității, ca înainte de a cumpăra mobile să viziteze atelierul lui Ștefan Sladek, convingându-se astfel despre înalta calitate a mobilei lucrărilor, cu cel mai perfect gust artistic și cu toate acestea totuși foarte ieftine.

x A încetat! căderea părului. Aluia, care întrebunțează renumitul și miraculosul balsam „Venusul” pentru păr al lui dr. Șepețianu. Balsamul acesta ajută creșterea, împiedică căderea părului și încetează total mătreața. de vânzare la Toth Adorján, drogheria la „Venus”. Lugoj-Lugos. Tot aci se capătă și renumita cremă „Venus”.

x Pregătirea romului și a licherurilor în mod casnic! 100—200 procente economie, 20 fileri. 1 dosă de extract de rum concentrat de Iamaica, sau orice extracte de licheruri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de licher foarte fin. La fiecare sticlă se aceluie și modul de pregătire.

În schimbul unei sume de 30 fil, în mărci postale trimite franco o dosă de mostră din ori care extract de licher sau rum.

Magazin principal: Parfumerie „Hygiena” Timișoara-Cetate (Temesvár-Bolváros) vis-à-vis de intrarea casei hotelului „Coroana”.

„Tokio” extirpător de bătațuri. Se poate folosi cu succes contra bătațurilor (la picioare), negilor și contra scortășării pielii. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea bătațurilor. — 1 dosă 50 fil. Pentru 60 fileri se trimite francat. Adresa: Tömöri Antal, Cegléd, II. kerület.

Ultima oră

Intervenția Franței.

Belgrad. — Consulul francez Couillard-Descos a făcut demersuri diplomatice în numele guvernului său în favorul acțiunii Rusiei și Austro-Ungariei.

Pregătirile Greciei.

Atena. — Parlamentul a fost convocat pentru Luni. Regele a numit pe prințul Nicolae ca comandant de brigadă iar prințul Andrei a fost avansat căpitan de cavalerie. Soția moștenitorului de tron a cerut din Germania 30 de călugărite îngrijitoare de bolnavi.

O nouă intervenție ruso-ungară.

Londra. — Lui „Daily Express” i se anunță din isvor competent, că Austro-Ungaria și Rusia vor încerca din nou să intervină la guvernele statelor balcanice. Ambele Puteri au convenit să intervină împreună în contra aceluia stat balcanic care ar cuteza să se apropie măcar de sandjac.

Bulgaria va începe războiul.

Sofia. — Din cercuri competente se anunță, că azi cartierul general va fi mutat la frontieră, ceea ce înseamnă, că în timpul cel mai apropiat comandamentul militar va începe operațiunile de războiu. Un înalt personaj al statului major a declarat, că Bulgaria fără a mai declara războiu Turciei, inomis va începe atacul.

Noul episcop gr. cat. al Lugojului.

Ziarul „Az Est” este informat, că pentru scaunul episcopesc gr.-cat român al Lugojului guvernul va recomanda M. Sale monarhului pe d. Dr. Traian Frențiu, actualul vicar al Hațegului, și că această recomandare este aprobată și de cătră primarele de Strigoniu.

Proiectul despre noile credite în delegațiuni.

Azi înainte de amiază s'au intrunit în Viena amândouă delegațiunile, atât cea austriacă cât și cea ungară. Astăzi a fost prezentat delegațiunilor și proiectul noilor credite militare. În delegațiunea austriacă l-a prezentat ministrul comun de finanțe, cav. de Bilinski, iar în cea ungară ministrul de externe, contele Berchtold. Proiectul a aflat aprobarea ambelor delegațiuni. Se speră că până Marți el va fi rezolvit definitiv. Aflăm că pentru flotă s'au cerut încă 26 milioane de coroane afară de cele 54, de cari vorbim în altă parte a ziarului.

Românii din Basarabia.

Din Iași la Ungheni. — În sfânta Rusie. — Româneasca la Kișinău. — Cine s'a ocupat de Români basarabeni. — Un caz nostim.

Chișinău, 26 Septembrie.

Trenul Iași-Ungheni pornește la 12 și 5 minute. La gară lume puțină, în tren și mai puțină. Părăsești deci Iași cu oarecare părere de rău pentru că pleci dintr'un oraș mare, — undă în treacăt fie zis, n'ai cum să îți omori vremea, căci la Copou și la berăriile din Piața Unirei găsești lume dela orele 9 seara, — și, în schimb cu oarecare satisfacție pentru că ai-ocazia să vezi încă odată poziția pitorească a Iașilor, defilând înaintea ta tot ce e mai însemnat: Mitropolia, Trisfetitele, Universitatea, liceul național, liceul militar, Cetățuia și în deosebi noul palat administrativ care va fi o capodoperă de artă pentru fosta capitală a Moldovei dacă nu și pentru România. Trenul se oprește câte două minute la Nicolina, Socola și la Christești, unde suntem încă sub impresia Iașilor, și în sfârșit iată-ne ajunși la Ungheni.

Că deosebire între Predeal și Ungheni!... Aci, aceleași impresii, aceleași figuri: polițaiul, șeful gării, casierul, doctorul, medicul veterinar, încă câțiva funcționari, câțiva jandarmi, săteni, și... atâta tot.

— Măne ară să vie lume ca la bălcu, ne spune polițaiul.

Intr'adevăr, de 3 ori pe săptămână pleacă dela Iași încă un tren de plăcere, pentru cei cari fac băi la Prut. De bună seamă, nu cei cari merg la Govora, Constanta, Slănicul Moldovei... vin la Prut; ori cum iată și Ungheni — stațiune balneară... Trezind Prutul văd cele câteva cabine instalate acolo din inițiativa „Societății pentru sport și gimnastică” din Iași.

Și acum iată-ne la Ungheni-Ruși, în Sfânta Rusie sau mai bine zis în Basarabia, nume așa de scump nouă... Gara, bufetul, funcționarii, toată mișcarea de acolo îți spun că ai călcat pe pământul unui stat mare. Vagoanele de clasa a III-a și IV-a, după cum spunea și Dostoievski sunt tixite de lume, vorba aceea ca... sardellele, și în consecință foarte puțin aerisite, în schimb vagoanele de clasa II și I-a sunt foarte luxoase. Iată-mă deci într'un compartiment de clasa II-a singur-singurel, deși pe placă scrie: 6 locuri. În compartimentul alăturat, un licean și un funcționar și-au luat poziția orizontală ca și cum s'ar găsi în „wagons-lits”. Și, ca să nu par că sunt mai puțin civilizat ca dânsii, îi imitez. Dar iată că intră controlorul de bilete cu ajutorul său, și nu știu cum, că instinctiv m'am și sculat la moment, fără să observe că eram culcat. Observând după vorbă că nu sunt rus, ajutorul de controlor îi spune șefului său, vorbește-i românește, și... vorbim românește. Controlorii intră în compartimentul alăturat și observă că tovarășii mei de drum nu s'au sinchisit cătuși de puțin, și-au arătat biletele tot din poziția orizontală. Așa încât tot mi-am trădat originea... Ce să faci dacă nu ești acomodat cu obiceiurile locale... Ori cum sunt hotărât ca de acum înainte să fac și eu pe rusul. Mă lungesc dar iar în pat, dar vai... Morfeu nici nu vrea să știe de mine; în schimb, iar intră cineva. E un rus cam înaintat în vârstă, grav, cu barbă, gras, roșu la față ca toți rușii... Observ însă că rusul meu își scoate dintr'un paner ceva de-ale mâncării și apoi „Universul”, „Minerva”, „Acțiunea” și „Furnica”. Deși sunt de o rezervă clasică și poate că nu e rău să fii așa, totuși intrerup tăcerea:

— Ei, îți place ce serie „Furnica?”

Interlocutorul meu se uită lung prin ochelari și apoi zice:

— Amu, ce să faci, să treacă vremea.

— Va să zică acasă vorbiți românește?

— Ce moldovan, domnule? Nu mai există Moldova. Sunt român curat ca și tine.

— Bine dar, vorbești românește ca...

— Apoi mă intrerupe el, dacă trăesc aci numai de vre-o 30 de ani... Eu sunt din sudul Basarabiei, deci trăesc în Rusia de pe timpul războiului ruso-turco-român.

Fusese la Iași pentru afaceri și acum se întorcea acasă la Kișinău. Și așa, iată-ne prieteni. Și pe când trenul merge a lene oprindu-se rând pe rând la Pârlița, Pereval, Cornesti, Călărăși, Răcovăț, Strașeni pe când pe ici pe colo apar pe dealuri sate cu căsuțele spoite cu acel albastru caracteristic satelor românești, noi trecem în revistă tot ce poate fi interesant din viața Românilor din Basarabia.

— Va să zică acasă vorbiți românește?

— Firește, eu nevasta vorbim românește, dar copiii vorbesc între dânsii și rusește.

— Și, se ceartă bine boerii moldoveni din Kișinău?

— Dar, amu, nici n'au de ce să se certe. Acum, mari și tari sunt Evreii. Comerțul, industria, totul e pe mâna lor...

Ajungem la Kișinău. Gara relativ frumoasă. Aci fac cunoștință cu un funcționar superior care are neamuri la Iași și vorbește românește. Mă sui la șeful gării și vorbește rusește; sub-șeful de acolo, mă întreabă moldovenește: — Ce, vrei să faci vizitație? Ghine să vii după ce pleacă trenul. Mă duc la casierul gării și-i vorbesc rusește; el îmi răspunde tot moldovenește.

Sunt orele 5 p. m. Stau la indoială dacă trebuie să iau un birjar sau tramwayul și în cele din urmă mă decid să o iau per pedes apostolorum, ca astfel să pot face cunoștință mai de aproape cu orașul și cu locuitorii. Iar aud românește. Lângă gară, jos pe trotuar, un grup de țărani moldoveni steteau de vorbă, și firoște, vorbeau moldovenește ca acasă la dânsii... Intru într-o băcănie și vorbește rusește. Băieții între dânsii:

— Vezi ce pofteste domnul, primește dela domnul...

— Ce, voi sunteți moldoveni?

— Curați moldoveni, moldoveni pravoslavnici...

Merg pe jos o bucată de vreme, urc dealul și văd că nu merge și atunci iau tramwayul și astfel ocolesc tot orașul. Kișinăul ca poziție e un oraș care se aseamănă mult cu Iași, numai atât că e mai mare, străzile sunt mai largi și clădirile mai impozante. Incolo e un oraș de deal, unde nu găsești nici un loc de petrecere, nici un râu... Lângă Ateneu o moldoveancă își ceartă nepotul.

— Nu te ia rău cu nepotul pentru că n'o să vază de bătrânețele tale.

— Amu, dacă nu m'ascultă...

În fața catedralei observ arcurile unde s'a oficiat slujba religioasă pentru centenarul luării Basarabiei, și în cari stă scris: „Slavă Țarului rusesc”. Mă întorc în parcul comunal și mă opresc în fața monumentului lui A. C. Pușkin. Mă gândesc un moment la poezia, la duelul, la moartea acestui poet. Aci, în Basarabia, C. Negruzzi, întemeietorul prozei românești, a făcut cunoștință cu Pușkin, din care a tradus în urmă câteva poezii, printre cari cea mai cunoscută e „Salul negru”. Stau pe o bancă și vorbește rusește și apoi moldovenește cu un licean rus.

— Aci, toți grăesc pe moldovenește și moldovenii și rușii și evreii, îmi spune dânsul.

Mă plimb pe străzile principale și de geaba ca și Diogene cu felinarul său clasic, caut să văd firme moldovenești. Mai peste tot mă împiedec de nume rusești și de Goldenberg, Jacobson, Rubinstein... Numai într'un singur magazin văd cu oarecare satisfacție „desfacearea produselor Dicescul”. Mă opresc în fața unei vitrine și văd o scriere recentă: „Basarabia” 1812—1912 de protoiereul N. V. Lașkov din Kișinău. Nu mă îndur să dau o rublă și 50 kop., și trec mai departe, unde văd o nouă revistă literară „Lira Basarabiei” scoasă cu ocazia jubileului centenarului. În afară de tipurile și vederile luate din viața moldovenilor din Basarabia, incolo versuri și proză de scriitorii... prea tineri.

Văd un magazin de galanterie și cer vederi din Kișinău.

— Cee, face el moldovenește, ilustrații, vederi din Kișinău n'avem, iată ceva interesant: ilustrații, porturi malaruskie.

— Nu, vreau vederi din Kișinău.

— Vederi n'avem. Altșeva, Tabac, sigării...

— Avram, ai să schimbi o hârtie de trei ruble, întrebă cineva.

Și, am înțeles. Era un moldovean, era un neamt... de Sâmbătă... Se făcuse aproape miezul nopții, și, iau tramwayul spre gară. Iar aud moldovenește. La spatele meu doi evrei habotnici puneau la cale noui afaceri, noui gheșefturi, și spre a nu fi înțeleși, vorbeau moldovenește. Și așa, am părăsit Kișinăul cu impresia că se vorbește mult acolo românește, și că vorbește nu numai moldovenii ci și evreii. Și atunci mi-am adus aminte de cuvintele tovarășului de drum că „acum boerii moldoveni din Basarabia n'au de ce să se varte...”

Despre Românii din Basarabia în ultimul timp s'a scris la noi mult, foarte mult. Au scris istoricii, au scris poeții și au scris ziaristii de profesie. Unii s'au servit de izvoare directe, alții au utilizat izvoare de a doua mână. Au scris bărbați de talia dlor Xenopol și Iorga; a scris două romane bătrânul scriitor ieșan Moruzzi, care a trăit în Basarabia și deci cel mai în stare de a cunoaște viața, sufletul Moldovenilor din Basarabia sub toate privințele, și, în sfârșit, avem voluminoasa lucrare a dlui Z. Arbore „Basarabia” scrisă cu ocazia jubileului din 1906. Cei cari vor însă să cunoască sufletul poporului român din Basarabia în toată complexitatea lui, nu se vor mulțami cu lectura acestor scrieri, ci se vor duce să-i viziteze acasă la dânsii, vor sta de vorbă cu dânsii, vor lua parte la bucuriile și durerile lor, etc.; căci, un cuvânt, un adevăr spus prin gura, prin pana unui român, fie el basarabean — care a trăit în România, pierde mult din savoarea, din farmecul ce-i dă graiul local.

Am avut ocazia să vorbesc românește și în tren și la Kișinău precum și aci, la Odessa. Aci la Odessa vorbește românește Grecii cari au trăit în România, vorbește Românii stabiliți dincoace de Nistru. Azi chiar vorbește Românii stabiliți dincoace de Nistru. Azi chiar există la Odessa o suburbie numită „Moldoveanca”, unde altă dată au trăit Moldovenii în masă compactă. Despre Românii stabiliți dincoace de Nistru și menționați de cronicarii noștri, a scris acum 45 de ani cunoscutul nostru etnograf d. T. Burada: Călătorie la Românii din Sudul Rusiei, gubernia Herson. Simți dar o deosebită satisfacție numai atunci când stai de vorbă cu un român din Basarabia, cu un moldovean care n'a vorbit de mult românește, și în deosebi cu un intelectual, pentru că atunci vezi la dânsul anumite tendințe, anumite expresii, vezi o reculegere, o sfortare ca să vorbească cât se poate mai bine românește.

Așa într'o seară pe când stam într'o grădină publică fac cunoștință cu un capel-maestru, și din vorbă în vorbă îi spun că sunt din România.

— Da grăești românește, zise el.

— Păi, dacă sunt român, fac eu.

— Ei, domnule, nu știi ce ghine îmi pare că am grăit moldovenește. Iată sunt doisprezece ani de când am plecat dela Kișinău, de atunci n'am grăit moldovenește. Amu, am uitat, dar înainte grăiam mult ghine.

— Lasă, zic eu, că și acum ghine grăești.

— Ei, ce, nu văd eu, înainte vorghiam mult ghine, mult ghine. Să vezi, am plecat dela Kișinău acum doisprezece ani. Am venit la Odessa, apoi m'am dus la Moscova, la Petersburg, Rostov pe Don... Amu, am venit dela Riga, o să stau câteva zile și iar o să plec înapoi.

Să vezi, amu trăesc cu o nemcă (nemțoaică). Și așa îi spun pe moldovenește asta-i pâne, asta-i apă, lingură, furculiță... Într'o zi s'a întâmplat că vroiam să spun nevetei cum va să zică moldovenește: cheptene, și toată ziua am fost necăjit că nu știam cum va să zică cheptene... Uităi, uitai mult. Dar să vezi, uneori când grăesc rusește îmi vine un cuvânt moldovenește, alte ori un cuvânt nemțesc. Și așa de multe ori îmi vine să grăesc și moldovenește. Iar adineauri când grăiam rusește, eu zisei oder. Ei, domnule, eu mult vream să văd România... Cum merg acolo treghile? Da acolo aveți universitet?

— Și așa, se făcuse târziu de tot când trebuia să ne despărțim.

Așa, domnule, nu știu ce ghine îmi pare că grăii moldovenește. Aide, și-om lua un pahar de vodcă, de rachiu...

— Lasă, zic eu, și-om lua altă dată.

— Și așa ne-am despărțit.

Cu mult mai interesant însă, a fost cazul unui moldovean, elev la o școală superioară din Moscova. Eram pe bulevardul Nicolae. Stam de vorbă cu d. N. D., când colo un rus ca toți rușii, tuns ca în palmă, — rușii ori își lasă părul mare ori și-l tund numărul unu — intră și el în vorbă, grăește și el moldovenește. Și așa făcurăm cunoștință. Era un tânăr mult mai înalt decât scurt, bine făcut, foarte simpatic, de o sinceritate, așa zice, de o naivitate caracteristică țăranului moldovean. Era de fel dintr'un sat din ținutul Soroca.

— Ghine, zic eu, dacă ești moldovean, ia spune-mi câteva nume moldovenești din Basarabia.

— Amu, eu am venit din Kișinău, și acolo am făcut și școală reală. Să-ți spun: Krupenski, Purikienii, Porumbul, Dicescul... Ei sunt moldoveni, dar nu fac nimic...

Apoi sunt Stroescu, Casa dică Cașul.

Rușii sunt mult supărați pentru demonstrațiile de la Iași și București.

— Și de ce ai venit aci?

— Amu, am treghi și zuacomii... a-cu-noscute, o să stau câteva zile și o să plec iar acasă și de acolo la Moscova.

— Și la Moscova cu ce trăești?

— Am stipendie dela zemstvo. Dacă nu-mi dedea stipendie intram la Universitet. Amu, după ce isprăvesc la Moscova, vreau să mă duc să văd școlile din Franța și din România.

Și așa conversația din ce în ce mai animată și mai interesantă.

— Să vezi, noi la Basarabia nu zicem rublă, kopaică, amu zicem cărbavă, leu, ban...

— Amu, să vezi, noi suntem mulți frați inteligenți și gândim, dacă ne-o ajuta Dumnezeu, să descoperim o gazetă pe moldovenește...

— Ghine, dar a fost și înainte o gazetă pe moldovenește.

— A fost, când era Gavriliță.

— Dar sunt alți studenți moldoveși la Moscova?

— Sunt o grămadă.

— Și cum grăiți voi acolo?

— Amu, așa moldovenește.

— Și ce zic Eușli când grăiți voi moldovenește?

— Ce să zică... rămân ca berbecii...

De mult trecuse vremea mesei când ne-am despărțit, spre a ne întâlni seara. Dar seara nu ne-am întâlnit. Și atunci cum mă plimbam seara pe bulevard îmi ziceam, că în marea aceea de capete, câți moldoveni nu vor fi fost... căci așa e cu românii din Basarabia: nu-i vezi nicăiri și totuși sunt pretutindeni...

„Acțiunea”.

I. Priboc.

Bibliografie.

Intrarea Mihai-Viteazului în Alba-Iulia. În toată istoria neamului românesc, nu avem zi mai măreață ca ziua, când Mihai-Viteazul, după ce a cucerit Ardealul — a intrat în Alba-Iulia ca cuceritor și Domn al Ardealului!

Intrarea lui a fost măreață! O strălucită ceată de generali și căpitani și purtători de steaguri l-au însoțit. În poarta cetății l-au ieșit închinându-i-se și supunându-i-se mai marii cetății, cu Arhiepiscopul catolic în frunte, care se pleacă înaintea emutului Voievod Român!

Acest mare fapt al istoriei noastre naționale, este zugrăvit în o icoană națională scoasă de sub tipar de „Librăria Națională” din Orăștie (Szászváros) și o pune în vânzare, pentru prețul de numai 2 cor. 20 fil. Cu atât o capătă cel ce o ia de dreptul din Librăria. Cei cari o cer prin postă, o capătă cu 2.50 fil. trimisă franco (posta plătită), iar cu 2 cor. 75 fil. franco-recomandat!

E bine să se trimită pentru postă franco-recomandat, căci dacă un tablou trimis francat simplu se pierde, altul în locul lui nu se trimite!

Cel ce prin postă cere 5 icoane deodată, le capătă franco-recomandat în loc de 13.50, cu numai cor. 11.50. Cine ia 10 deodată, le capătă franco-recomandat, în loc de cor. 27.50 cu numai 21 cor. E un chip de 60 cm lung și aproape 50 cm. înalt. Icoană mare, tipărită pe hârtie foarte fină, și în multe colori!

Recomandabilă pentru casele noastre țărănești.

Autonomia catolică din Ungaria și pericolul ce amenință printr'însa independența Metropolei gr. unite de Alba-Iulia și existența Bisericii greco-unite române. Memoriul scris de un fiu credincios al bisericii sale. Luna Maiu 1897.

A. Maior. Făt frumos. Poem dramatic în 4 acte a Cor. 2 + 10 fil. porto.

N. Novicow. Emanciparea femeii. Tradus cu autorizația autorului de Bogdan I. Collov. a Cor. 2 + 20 fil. porto.

A. D. Xenopol, Rășnovul de lângă Brașov. Extras din „Viața Românească”. Iași, Tipogr. „Dacia”.

De vânzare la Librăria „Tribuna”, Arad.

POȘTA ADMINISTRATIEI

Ion Teleguț, Budapesta. Am primit 14 cor. abonament până la 26 Decemvrie 1912.

Ștefan Sabo, Armenis. Am primit 7 cor. abonament până la finea anului curent.

M. P. B., Carlsbad. Numărul reclamat Vi s'a expdat. Cele 40 cor. pentru „Aeroplanul Vlaicu III” le-am primit. Se vor evita mai târziu, cu altele.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ-KOLOZSVÁR
(La ospățul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plătire în rate, pe lângă
garanția de zece ani. (97-120)

De inchiriat o cameră

cu mobile elegante și vedere la stradă, Csiky Gergely utca nr. 25. (Ci 476—2)

Caut

un candidat de avocat

cu praxă.

Dr. Liviu Micșa,
adv. în Déj.

(Mi 473—3)

Cassa de păstrare (reunune) în Săliște.

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de practicant la Cassa de păstrare (reunune) în Săliște com. Sibiu se publică concurs cu termen până în 25 Octombrie st. n. Salar anual cor. 960.

(Ca 475—2)

DIRECȚIUNEA.

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Pichler Sándor, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Pi 807—100)

Practicant

cu plată începătoare imediat află aplicare la WEBER, birou comisional de bancă în Șiria—Világos. (Ve 865)

ANUNȚ.

Pentru o mină de cărbuni din România se caută un maister miner (obersteiger) în următoarele condițiuni:

Să fie absolvent al unei școli minere (bánya iskola) să aibă o practică de mai mulți ani la o mină de cărbuni, să fie sănătos și energic capabil de a da ajutor la măsurătoare cu busola și teodolitul.

Români și cei însurați se preferă. Petițiunile în care se va arăta și pretențiunile de salariu și la care se va alătura o copie legalizată de pe actele de studii se vor înainta administrației ziarului „Românul”. (Li 458—6)

Ingrădiri cu pietri mormântale.**Lespezi pe mormânt, sarcofage**

dela cele mai simple până la cele mai pompoase, din material foarte durabil care întrece piatra cioplită, cu prețuri ieftine pe lângă garanță; execută pardoseli de granit, totfelul de specialități de pietrii artificiale, vase de flori, stâlpi, decorații pentru grădini, fântâni arteziane, trepte, decorații pentru scări, în orice stil; desemnuri și proiecte face gratis și în provincie:

Némethy István,

sculptor, întreprindere de zidiri cu ciment și beton
Guj—Kolozsvar, strada Bástja n-rul 4.

TELEFON nr. 644.

Se 156—20

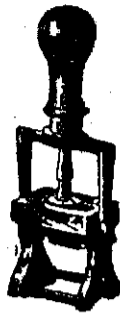
ANUNȚURI

se primesc cu prețuri moderate la administrația ziarului acesta. :-

A. R. FELD

fabrică de ștampile de gumă

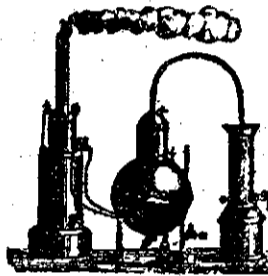
Sibiu-Nagyszeben str. Elisabeta 10.

Execută ștampile de gumă și aramă, sigluri, șabloane, firme vărsate și gravate, prenum și orice lucrări în această branșă.

RADUCZINER LAZAR

ALĂMAR

Timișoara (Temesvárgyárvaros) str. Farkas 12
Casa proprie.

Execută **Cazane pentru spirt**, — pentru văpsitorie chimică și — pentru **ferberea rachiului** din material excelent, pe lângă garanță și cu condițiuni favorabile de plată.

Reparările se execută prompt și cu prețuri moderate.

Ra 174—20

Publicul românesc este rugat a da tot sprijinul cuvenit.

Gheorghe Ștefu

prăvălie românească de coloniale și delicatose în Arad, strada Deák Ferencz nr. 7.

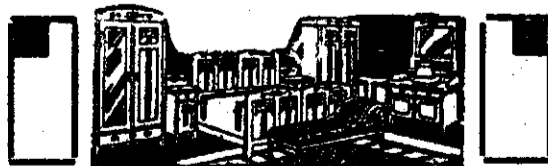
„La vulturul negru”.

Mare magazin de coloniale, delicatose, zahăr, cafea, thea, rum, șampanie, cognac, vin de podgorii, ape minerale, ciocoladă, bomboane, prăjituri de thea, săpun de obraz, perii de dinți, colorii de podele, peneluri, sardine și tot felul de pești aleși, portocale, produse coloniale, și tot felul de specialități ce se țin de acest ram al comerțului.

Prețurile cele mai moderate și serviciu punctual.

VERES FERENCZ

FABRICĂ PENTRU LUCRĂRI DE MĂSAR ȘI PENTRU MOBILE, ARANJATĂ CU MAȘINI ELECTRICE
DEJ—DEÉS, Str. Kossuth L. nr. 62.

Execută totfelul de lucrări în branșa mășării precum și mobile pentru casă, — birouri, — prăvălii, — farmacii și aranjarea școlilor după orice desemn.

Mare magazin permanent de mobile pe lângă prețurile cele mai convenabile.

(Ve 195—)

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV.-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriri de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți poștale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

(Ku 108—)

GHEORGHE CIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.

(Casa proprie).

(Ci 217—120)

Își recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Întreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu :::: prețuri moderate. ::::

(Ba 116—280)

Gustați

Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru”.

Cel mai mare deposit de blănării

I. STEFLEA, blănar

Sibiu-Hermannstadt, Grosser Ring 18.

Imi permit a atrage atențiunea on. public asupra depositului meu, bogat asortat, de boa, manșoane, după moda cea mai nouă, dela cele mai ieftine până la cele mai fine, precum și blane de călătorie, saci pentru picioare, manșoane pentru vânat, chipiuri etc. și tot soiul de piei, — pentru sezonul de iarnă. Pentru veritabilitate garantez.

Reparaturi sau transformări rog a mi-se aduce de vreme la cunoștință deoarece în sezonul înaintat nu pot fi toate primite.

Premiat cu medalia de stat la expoziția de blănării din Budapesta în anul 1911.

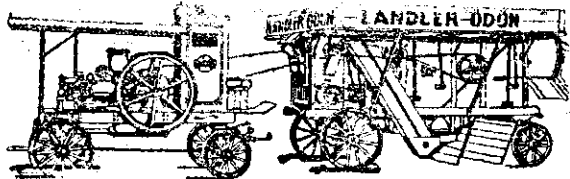
(Se 890—10)

Patentatură originală din Suedia.

„ROBUR” motor cu olei natural

În urma multiplelor calități este cel mai bun dintre toate motoarele de acest fel având o putere de 2-300 cai (HP.)

NOUȚATE! **NOUȚATE!**

Lucru neîntrecut de ieftin!

Il recomandăm pentru

mori-, ateliere industriale

și la totfelul de mașini agricole.

Spese la ceas după fiecare HP. 1%, și.

Nu este supus supravegherii finanțelor.

Se vinde și în rate.

Garanție deplină!

Mașini, motoare folosite se schimbă cu nouă.

Catalog la cerere trimis gratis.

Landler Ödön Motortelepe,
Budapest, Lovag u. 2.
La 161-28

In atențiunea băcanilor!**MORI pentru MAC**

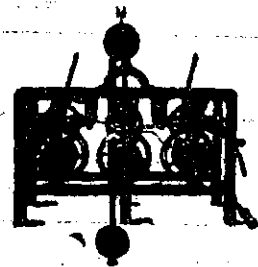
ȘI

CUMPENE

excelente și cu prețuri moderate se capătă la fabrica

THINSZ A.**BUDAPESTA, IX, str. Lillom 50.**

TI 163 60

Oroloage de turn

pentru palate, acade-
miale, comunale, fabrici,
cuițe private regala-
toare și aranjază m
favorabil:-

Müller János

Succesorul lui Mayer Károly

dela prima aranjare cu vapor a fabricii
de oroloage din**Budapesta, VII., Tökölly-ut n-rul 5**

(Casa proprie).

Cataloge și specificări de prețuri trimis gra-
tis și franco.**STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile****VÂRȘET, strada Kudritzner n-rul 44-46.**

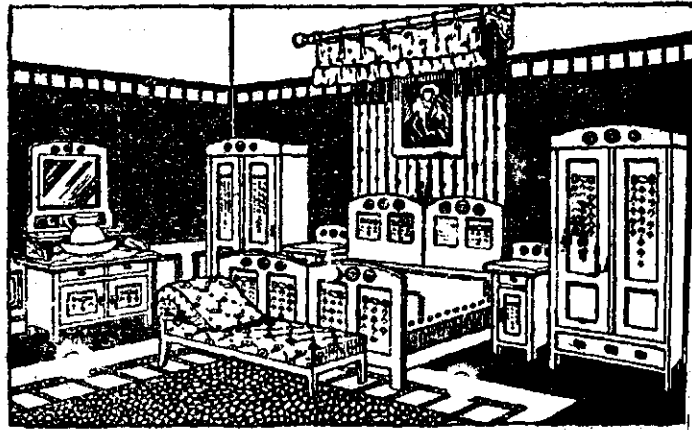
Cea mai renumită

mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECZ).

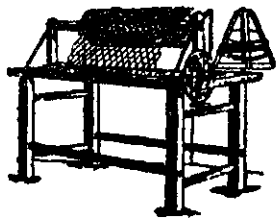
Sa 113-120

Pregătește mobilele cele mai mo-
derne și luxoase cu prețuri foarte
moderate.

Mare depozit de pianе excelente,
covoare, perdele, țesături foarte fine
și mașini de cusut.

Cele mai ex-
celente instru-
mente pentru
săparea de

fântâni arteziene le pregătește
și expediază

Várady Lajos,

fabrică de instrumente

Hódmezővásárhely,

VI, Ferencz-utca.

Nu trebuiesc anteprenori; domeniile, co-
munele, singuraticii: singuri pot face să-
parea cu instrumentele mele.

Primlucrător mijlocesc.

Recomand și mașini pen-
tru impletitul de sirmă.

Catalog de prețuri trimis gratis și franco.

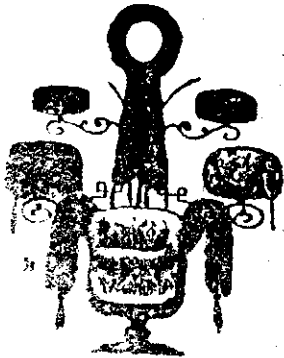
Premiat la 6 expoziții.

Correspondență în limba maghiară, eventual germană.

Cel mai mare magazin de blănărie.

Bordy József**Marosvásárhely Széchenyi-tér 52.**

Ieși recomandă în atenția on. publică din
localitate și provincie bogatul asortiment
de blănărie cu prețurile cele mai convenabile.

Articole de fabricație
proprie; mantale
de blană, blane
de călătorie. —

manșoane, boale
căciuli pentru
domni și doamne,
ultima modă și
lucrate cu gust.

Prețuri ieftine.

Primește orice lucrări de blănărie pentru
prăfacere, câptuire, câptuirea și colierea
mantalelor. Serviciu prompt și conștiințos.
Numai marfă bună și execuție de I-u. rang

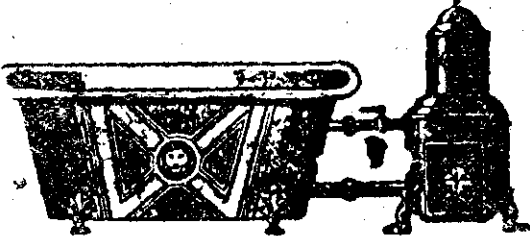
Carl Piffel, prima fabrică de obiecte de metal

Premiat de mai multeori.

Telefon 184

Temesvár-Erzsébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Üzlet: Hunyadi-ut és Mészáros-sarkán Krausz-ferle házban.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigierie și anume: vane de scaldat, de sezut și pentru copii, scaune pentru scaldat, încălzitoare și vane de scaldat după cel mai bun sistem (sistem propriu) Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și altele edibctoe e mtal: precum ciubere, ucloare și căni. — Apoi litere de tinichea și de coștoar, inscripții de metal, tablă cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și firme de ținc. Con- duct pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neîntrecutul aparat »Temes«.

Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruci

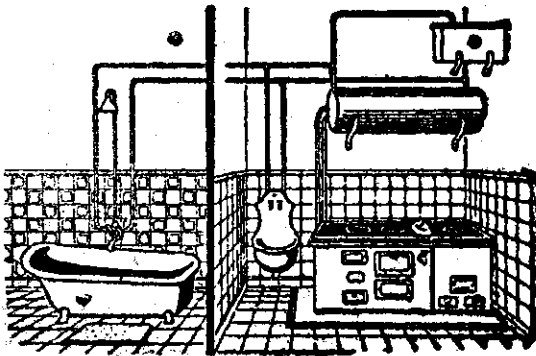
Catalog de prețuri la dorință gratuit.

Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune

Ei 23-60

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pen-
tru mașinării și zidiri. —
Atelier special de instala-
țiuni pt. lumină electrică,
apaduct, aranjamente pt.
băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngră-
diri de morminte după desen sau după planul propriu; cuptoare și cazane, mon-
tări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru
canalele din oraș. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă
(construcții proprii), cari s'au adeverit de ce's mai bune până acum. Closete patent scuti-
de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger
de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.

Cea mai perfectă execuție de instalări de lumină electrică, telefoane
telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincoutre. — Proiecte și planuri gratuite și prompt

Premiate cu medalle de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articlii de lemn și de galantarie provăzută cu motor electric.

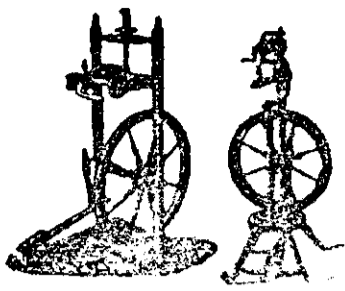
Emil Krauss,

SIBIU-Hermannstadt-Nagyszeben Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu mers liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanță.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii că execut orice lucrări în branșa mea. Lucrări solide și ieftine.

(K 123—)

EDUARD v. DERERA urmașul lui BADOCSAY.

Temesvár-Josefstadt, Send'er Platz 1.

TELEFON 374. □ □ □

Telegrame: DERERA, Temesvár.

Recomandă depozitul său bogat în tot felul de *tinichea, ferecături* la *clădiri* și *mobile*. *Instrumente* pentru toate ramurile industriale, *Afriqué* de calitate primă, *colivii* pentru pasări, *messe de spălat* pentru culine, *patentate, dulapuri de gheață, aparate* de făcut unt și *aranjamente* pentru online, depozit mare de *vase trainice de fier*, *cuptoare „Meteor”*, *cuptoare „Triumph”*, vase de *aluminiu*, *impleturi de droț (sârmă)* și *sprizuri de vîl*.

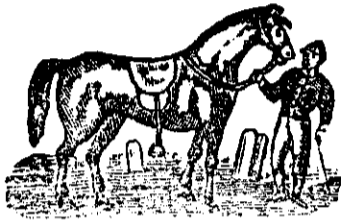
Serviciu atent, prețuri fixe și ieftine.

Vad Gabor

curelar și șelar

ORADEA - MARE

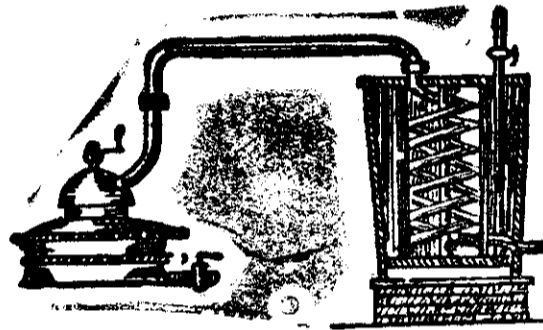
(Nagyvárad), str. Körös n. 38.

87—30

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că sub firma de mai sus am deschis un atelier modern pentru **curele și șele**Țin în magazin toffelul de echipamente pentru *trăsuri*, pentru *călărit* și pentru *vehicule*. Mărfurile sunt fabricate din cel mai excelent material și se vînd cu prețurile cele mai ieftine. — Primesc orice lucrări în branșa aceasta. Reparări se fac cu prețuri moderate.

Hans Schuster

 fabrică de obiecte de aramă ORĂȘTIE, Strada Spitalului.Fabrică și liferează în cea mai excelentă execuție: **CAZANE** de fier rachie, precum și **garnituri complete** pentru fabrici chemice, fabrici de bere, alcool și rachie, mai

departe vane de scaldat, — sobe pentru camere de baie, cazane și căldări cu vatră și în fine țevi de aramă roșie cu prețurile cele mai ieftine. Catalog trimis gratuit.

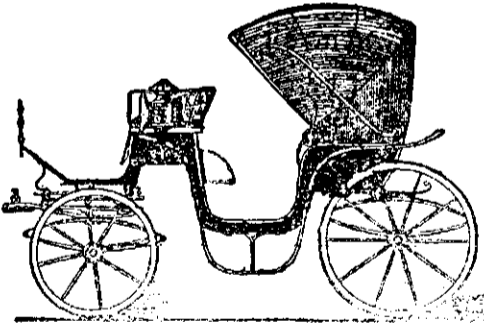
Sa 106—5)

Heinrich Rastel

Ra 70—30

fabricant de trăsuri,

Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin în depozit cele mai moderne **TRĂSURI** precum și totfelul de **CĂRUȚE**. Primesc orice lucrare de **reparare și transformare, vopsire și pregătire de șele** în preț foarte ieftin. o o o

Karton Aladár

„Alba” fabrică de ghips Orăștie-Szászváros.

Oferă ghips fabricație proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o soliditate mare deci un ghips

special de stucatură pentru sculptură
modele și alabastru

care poate suferi mare mixtură, — expedit prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile cele mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece

K 135—30

cine lucrează cu ghips „Alba” face economie în bani!

Nu e reclamă — ci realitate,

căci fiecare lucrează în interesul propriu, dacă orice trebuințe, și anume:

haine pentru femei, băr-**bați, băeți, fetițe, și pen-****tru copii, talii, jupoane,****halaturi și costume pen-****tru dame le cumpără dela****Magazinul Grünberger**

Asortiment și prețuri fără concurență!

Cel mai bogat magazin de mărfuri de lână.

SIBIU—NAGYSZEBEN strada Cisnădiei Palatul comandantului de corp.

Filială în TIMIȘOARA (Temesvár) str. Principală (F6-utca) vis-à-vis de farmacia LAHNER.

Gu 389—20

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi, sau totfelul de reparări prompt și cu prețuri ieftine. Expediez ieftin rolete mecanice de pânză și trestie
- - - pentru ferestre - - -

(Fi 226-50)

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

TELEFON 909.

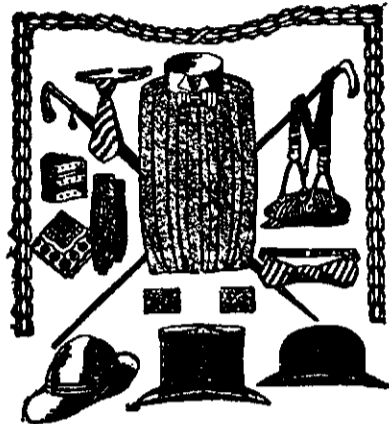
Anunț.

S'a deschis marea prăvălie de modă pentru bărbați și copii

CINTEA și HAU

LUGOJ (Palatul reformat).

Avem onoare a atrage atențiunea on. public asupra prăvăliei noastre nouă și cu totul modernă, înzestrată cu marfa cea mai solidă și fină din patrie și străinătate, și astfel aranjată, încât suntem în plăcuta poziție de a satisface toate cerințele onor. public. În special suntem în plăcuta poziție a recomanda on. public specialitățile de albituri pentru bărbați, și de ghețe pentru bărbați, dame și copii. Rugându-ne de binevoitorul sprijin suntem

Cu stimă:

Cintea și Hau

CI 99-60

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aceasta, cum sunt dureri de dinți, sgârciuri, arsuri, apăsare, în stomac, iritație de vomare, greață, răgăiel, etc. folosește:

Purgativul de fier (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M'

ARAD.

(Ro 227-104)

Dacă comandați ceva

ori cereți prospecte dela cei ce inserează anunțuri în ziarul nostru, vă rugăm

să vă referiți la ziarul nostru.

Făcând-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da deosebită atenție și în serviciu, firmele respective având nevoie de recomandarea noastră. În caz, că am primi oarecari plângeri în contra vre-unei din aceste firme, am înceta imediat a mai recomanda firma respectivă.

Administrația ziarului
„ROMÂNUL”.

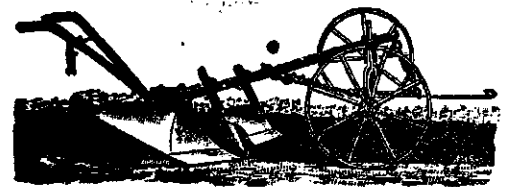
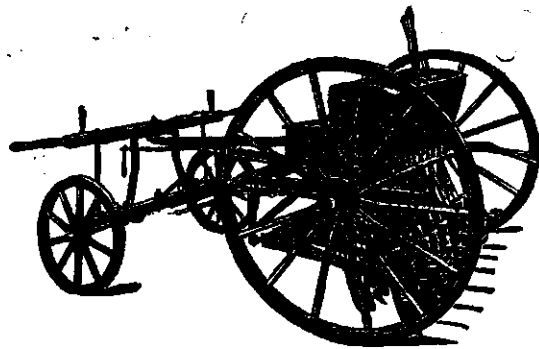
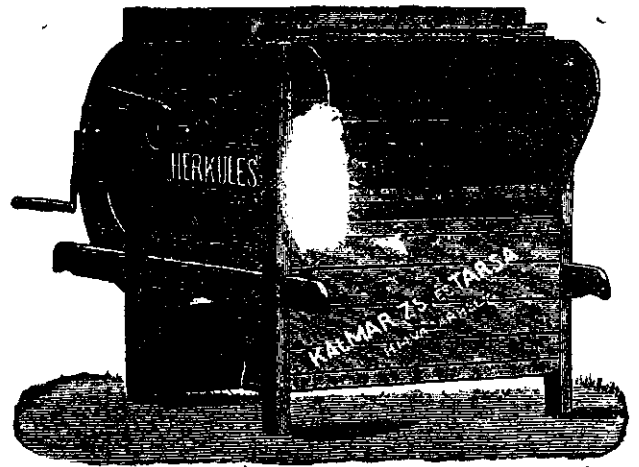
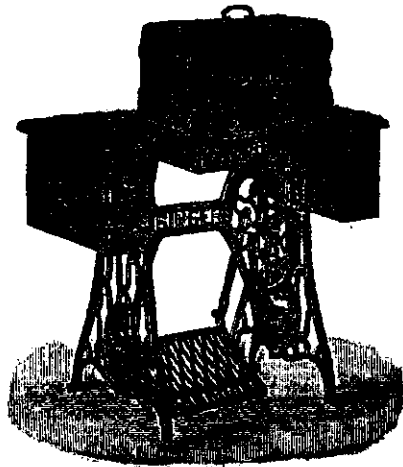
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Făbián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. public asupra marelui meu magazin de totfelul de mașini agricole cum sunt: mașini de sămănat, treerat, pluguri grape, preșuri, și mori de struguri, mașini de cusut.

Mai departe reconstruez tot felul de Locomobile să umble singure.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDAR”

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ.
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAS-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.
(Ba 240—156)

Margel N. : ciasnornicar și gluvaerģiu :

ORĂȘTIE (Szászváros) Vásárutca
lângă „HOTEL CENTRAL”.

Cel mai mare depozit de totfelul de ciasnornice de aur și argint precum și ciasnornice de metal și nickel. Artiellii de argint de China Berndorfer Cristofflé și tacâmuri de argint. Ochelari și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint. Reparaturi solide și ieftine.

(Ma 467)

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare, articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier, cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

SIBIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

JI 34—60

Cine voește să cumpere INCĂLȚĂMINTE

fabricate în țară într'ad-văr fine, comoade, elegante și durabile acela să cumpere cu încredere dela

IOAN VUIA, Sătmar

(SZATMÁR) Deák-tér.

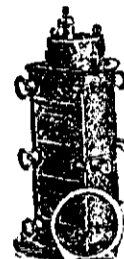
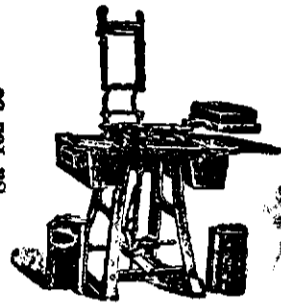
— (In casa lui Keresztes András). —

Ține în magazinul său de ghetete bogat asortat numai ghetete și cioboate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execuțiunii drăgălașe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc totfelul de ghetete și cioboate după măsură.

Valorizare de nisip!

Cine are nisip mult să ceară în interesul propriu următoarele cataloage și prospecte:

F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.
Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.
B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

SZÁNTÓ és BECK, ingineri Fabrică de mașini pentru industria de nisip.
BUDAPEST, VIII., Viola-utca 7 szam.

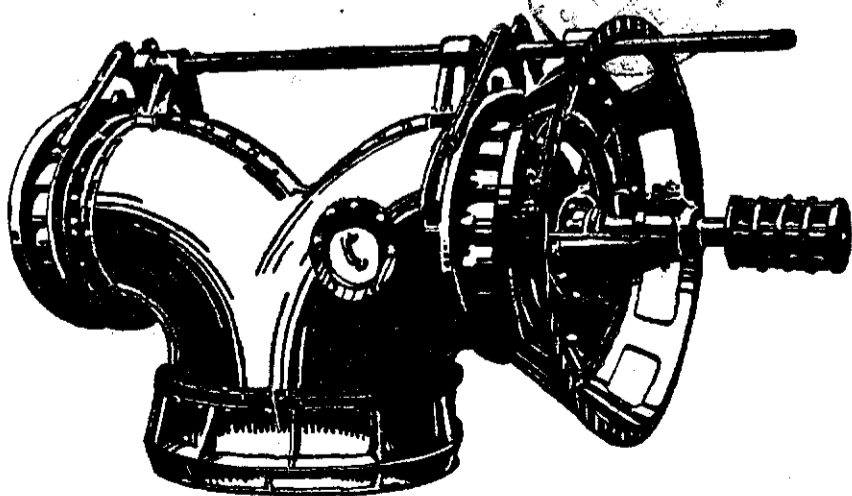
FRĂȚII SCHIEL

fabrică de mașini, stabilimente pentru edificare de mori, turnătorie de fer în

BRAȘOV.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuește stabilimente de turbine, motoare și locomobile de ulei brut, „Corona”, mori mânate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de scărmanat și de tors lână.

FRANCIS-TURBINE

in cea mai bună și aprobată executare și cu efect cel mai mare și avantajos.

SI 50—60 III.

THE VERA.

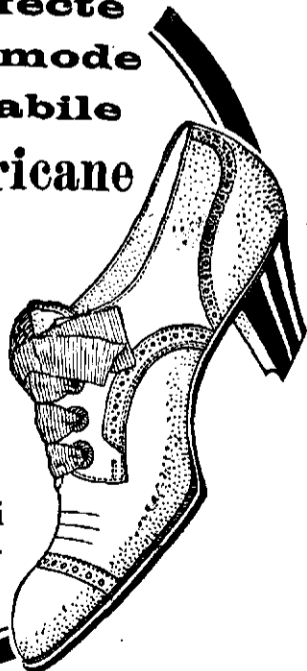
American Shoe
Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

Gesezich eschicht.

din timpul modern pentru dame, domni și copii se află numai în asortimentul prăvăliei de ghetete, pălării și artiellii de modă pentru bărbați alți

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa

ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect!

(Ba 233)